

د افغانستان بانک

بانک

د افغانستان بانک خپرونه

شپږم کال، اووه شپېتمه مېشه، د مرغومی میاشت

نقش سرمایه انسانی
در رشد و توسعه اقتصادی

د افغانستان بانک خبرتيا

په خپلو راکړو او ورکړو او اقتصادي معاملو کې د اسعارو له اخیستلو څخه مخنیوی وکړی او هغه اشخاصو ته چې په خپلو پولي معاملو کې له اسعارو څخه کار اخلي، ووايي چې زموږ ملي پیسې زموږ د فرهنګ، تاریخ او زموږ د ملي هویت نښه (سمبول) او د هغې ترویج او دود د افغانانو پیژندګلوي او د عالي فرهنګ ښکارندوی دی. په معاملاتو کې له خپلو ملي پیسو څخه ګټه واخلي خو ملي پیسې مو پیاوړې او لا زیات ثبات پیدا کړي. ●

بانک

صاحب امتیاز: د افغانستان بانک

مدیر مسوول: یمه عقیف

گزارشگران: عبداللطیف بایانی و عبدالحفیظ شاهین

دیزاین: مدیریت نشرات

فوتوژونالیست: زیرک ملیا

آدرس: آمریت عمومی اسناد و ارتباط، د افغانستان بانک

تېلېفون: ۰۰۹۳۰۲۰۲۱۰۳۸۱۵ / ۲۱۰۴۷۶۱

فکس: ۰۰۹۳۰۲۰۲۱۰۳۰۵

پست الکترونیکي: magazine@centralbank.gov.af

صفحه الکترونیکي: www.centralbank.gov.af

د دې ګڼې مطالب

سقوط یا پرنگاه مالی ایالات متحده امریکا

نابرابری های اقتصادی جهان

نقش سرمایه انسانی در رشد و توسعه اقتصادی

د کاروبار اداره کول

بازار های مالی و ضرورت ایجاد آن برای افغانستان

بانک بین المللی افغانستان لقب بهترین بانک افغانستان را کسب کرد

بازار موندنه

فرار سرمایه و تأثیرات آن بر اقتصاد افغانستان

نگاهی بر روند تحولات اقتصادی جهان

چگونگی اقتصاد سیاسی

په افغانستان کې اقتصادي پرمختګونو ته یوه کتنه

اصل احتیاج در اقتصاد

افغانستان گذرگاه راه ابریشم

یاد آوری: به غیر از سرمقاله که دیدگاه رسمی "مجله بانک" است، مسوولیت مضامین و مقالات دیگر به نویسندگان آن بر

می گردد، همچنان استفاده از مقالات و تصاویر مجله با ذکر مأخذ مجاز است.

ترویج کشت زعفران؛ تقویت اقتصاد دهاقین و کشور را در پی خواهد داشت.

زراعت یکی از سکتورهای مهم اقتصادی کشور محسوب می گردد که نمیتوان نقش برانزنده آنرا در تقویت اقتصاد خانواده ها و تولید ناخالص داخلی کشور نا دیده گرفت. افزایش در محصولات این سکتور مانند سایر تولیدات داخلی، تأثیرات مطلوبی را بالای رشد تولید ناخالص داخلی و اقتصاد کشور می گذارد و کشور را به سوی خود کفایی اقتصادی می برد.

چون افغانستان یک کشور زراعتی است که دارای جغرافیای خوب اقتصادی، آب، هوا و زمین های فراوان می باشد. زمین های این کشور برای کشت و زرع انواع مختلف نباتات و حبوبات بسیار مناسب و مساعد بوده و اکثریت مردم آن جهت حصول درآمد، مصروف فعالیت و اشتغال درین سکتور اند که با کشت انواع مختلف محصولات زراعتی عایدی را جهت تأمین سایر هزینه های زندگی خویش بدست می آورند.

گزارشات اخیر اقتصادی رسانه ها از سایر مناطق کشور نشان دهنده آنست که کشت زعفران، این نبات قیمت بها نتیجه مطلوبی را به بار آورده است و دهاقین کشور، طور روز افزون به کشت آن رو می آورند که حتی میزان صادرات این محصول طی نه ماه سالروان ۱۴ فیصد افزایش را نشان میدهد. قیمت فی کیلو گرام زعفران کشور به ۱۰۰۰۰۰ - ۱۲۵۰۰۰ افغانی (۲۰۰۰ الی ۲۵۰۰ دالر) می رسد.

افزایش در صادرات زعفران، دهاقین کشور را به ترویج و کشت هر چه بیشتر آن تشویق خواهد نمود و حتی میتوان گفت که در صورت افزایش صادرات این محصول و حمایت دولت از آن سایر دهاقین کشور که به کشت کوکنار رو آورده اند به زرع کوکنار خاتمه بخشیده و به کشت زعفران خواهند پرداخت. نیاز است تا دولت به منظور ریشه کن ساختن کوکنار به ترویج و کشت زعفران و حمایت از این محصول در سایر نقاط کشور زمینه را مساعد سازد تا همه دهاقین کشور در پهلوی دیگر نباتات به زرع آن پرداخته و در رشد اقتصادی کشور خویش سهیم گردند.

افزایش در میزان حاصلات و صادرات زعفران باعث ایجاد هزاران شغل برای یک تعداد از هموطنان، وسیله کسب درآمد و بلند بردن سطح زندگی دهاقین، رشد تولید ناخالص داخلی، ورود اسعار به کشور و سرانجام تقویت اقتصاد کشور را در پی خواهد

داشت. ■

د افغانستان د بانکدارۍ قانون

د بانک پانگه ییز جوړښت

شلمه ماده:

(۱) بانک مکلف دی تر څو شتمنی یې ټالټو اشخاصوته د هغه له بدیهو د د افغانستان بانک لخوا د هغه د ورکړل شوې لومړنۍ پانگې د حداقل مبلغ له میزان څخه د جواز د ترلاسه کولو په وخت کې یا له هغه زیات مبلغ څخه چې د د افغانستان بانک یې ټاکي، زیات وي.

(۲) بانک نشي کولای خپله پانگه یا زېرمې د ونډو د بیا پېرودنې یا د هغو خاوندانو ته د پانگې یا زېرمه ییزو شتمنیو د ویش په واسطه، د د افغانستان بانک له د مخنی اجازې پرته راټیټې کړي.

په بانک کې د واکمنو استحقاقی ونډو په هکله قیودات یو ویستمه ماده:

(۱) هېڅ شخص نشي کولای د د افغانستان بانک له د مخکنۍ اجازې پرته په یوه بانک کې چې په یوازې سر یا د هغه له اوسنۍ (فعلي) مشارکت سره یو ځای په هغه مشارکت کې واکمنه استحقاقی ونډه تشکیل کړي. مشارکت ترلاسه کړي.

(۲) هغه شخص چې په بانک کې واکمنه استحقاقی ونډه لري، نشي کولای د د افغانستان بانک له مخکنۍ لیکلې اجازې پرته، په نورو بانکونو کې مشارکت چې د هغه د استحقاق د ونډې د زیاتېدو یا په هغه بانک کې په سلو کې (۲۰) یا په سلو (۳۳) او یا په سلو (۵۰) ته د هغه د راتې د حق د نسبت د رسیدو سبب شي او یا د دې باعث شي چې بانک د هغه تابع شرکت وگرځي، ترلاسه کړي.

(۳) هغه شخص چې په بانک کې د واکمن استحقاق ونډه لري، نشي کولای د د افغانستان بانک له د مخنی لیکلې اجازې پرته، په نورو تشبثاتو کې مشارکت چې د هغه د واکمن استحقاق د ونډې د رامنځته کېدو یا (۲۰) یا په سلو (۳۳) او یا (۵۰) زیاتو ته په سلو کې یا له هغه نه زیات د هغه د راتې د حق او پانگې د زیاتېدو سبب شي، ترلاسه کړي.

(۴) په هغه صورت کې چې په بانک کې د واکمنې استحقاق د ونډې لرونکي شخص په نورو تشبثاتو کې مشارکت چې د هغه د واکمن استحقاق د ونډې د رامنځته کېدو سبب شي چې د هغه د راتې حق یا پانگه په سلو کې (۲۰) یا په سلو کې (۳۳) او یا په سلو کې (۵۰) فیصدو او یا زیاتو ته ورسوي. مشارکت ترلاسه کړي. مکلف دی د د افغانستان بانک منظوري واخلي.

(۵) د دې مادې په (۱، ۲ او ۴) فقرو کې درج شوو اشخاصوته د د افغانستان بانک اجازه اړینه کتل کېږي او د غوښتنلیک په وړاندې کولو سره چې د دې مادې په (۶) فقره کې د درج شوي حکم تائیدوونکي دي، د د افغانستان بانک د وضع شوو مقرراتو مطابق صورت مومي.

د د افغانستان بانک کولای شي د غوښتنلیک په تائید کې مستند اضافي مدرکونه وغواړي.

(۶) د د افغانستان بانک د دغو شرایطو لاندې غوښتنلیک ورکونکي شخص ته اجازه صادروي:

۱- د غوښتنلیک ورکونکي وړتوب او مناسبوالي، په هغه صورت کې چې حقیقي شخص وي.

۲- د مدیرانو وړتوب او مناسبوالي، په هغه صورت کې چې غوښتنلیک ورکونکي حکمي شخص وي.

۳- غوښتنلیک ورکونکي د جنایي فعالیتونو مرتکب شوی نه وي.

۴- له خطر سره د بانک د سالم او محتاطانه مدیریت په اړه د مدرکونو نه موجودیت، په هغه کې د اکتساب په نتیجه کې د نفوذ د استعمال په علت.

۵- د اکتساب په نتیجه کې بانک، د یوه تشبث په تابع شرکت بدل شوی نه وي چې له دغه امله نه د بانک شکل ولري او نه د مور بانکي شرکت شکل.

۶- په هغه صورت کې چې د اکتساب په نتیجه کې بانک، د بانک په تابع شرکت یا غیر مېشت مور بانکي شرکت باندې بدل شي، د بانکونو تنظیموونکي په هغه هېواد کې چې د هغوی مرکزي دفتر هلته واقع دی. دغه اکتساب ته اجازه ورکړی وي.

۷- که چېرې غیر مېشت تشبث د اکتساب په نتیجه کې له بانک سره اړیکې پیدا کړي وي، په اغیزناکه توګه په هغه هېواد کې چې مرکزي دفتر یې هلته واقع دی نه څارل کېږي یا پدې علت چې د هغه هېواد څارونکي مقامات له د افغانستان بانک سره همکاري نه کوي، اکتساب د د افغانستان بانک د څارنیزو مسؤلیتونو خنډ (مانع) وگرځي.

۸- د نور و شرایط تطبیقول چې ممکنه ده د د افغانستان بانک یې د مقرراتو په واسطه تجویز کړي. ■

پژوهش و نوشته: میراحمدشکيب، اقتصاددان سياست پولي

سقوط يا پرتگاه مالی ایالات متحده امریکا

سقوط یا پرتگاه مالی که در زبان انگلیسی به تعبیر **Fiscal Cliff** یاد میشود، اصطلاحی جدیدی بوده که برای بیان چگونگی تأثیرات اقتصادی اجرای خودکار قوانین برای کاهش مصارف بودجه و افزایش مالیات همگانی در ایالات متحده امریکا غرض کاهش میزان بدهی و کسر بودجه دولت آن بکار برده میشود. به این ترتیب سقوط مالی بیانگر تدابیر اجباری برای کاهش مصارف بودجی و افزایش مالیات بوده که در صورت عدم توافق مجلس سنا و مجلس نمایندگان امریکا با طرح کاخ سفید، از آغاز جنوری سال ۲۰۱۳ میلادی بصورت خودکار به اجرا در می آید. علاوه بر لحاظ سیاسی، سقوط مالی برای بیان اختلافات کاخ سفید با کنگره ایالات متحده روی سیاستگذاری های مالی و کاهش کسر بودجه آن کشور استفاده میشود.

یکی از عوامل اساسی که باعث افزایش مصارف بودجی ایالات متحده امریکا از سال ۲۰۰۱ میلادی الی اکنون گردیده است، عبارت از مصارف گزاف نظامی میباشد. قسمیکه مصارف حقیقی دولت امریکا در سال مالی ۲۰۱۲ بالغ به ۳.۷ تریلیون دالر امریکایی بوده و نشان میدهد که بودجه نظامی آن کشور در این سال ۲۴ در صد بودجه عمومی را تشکیل داده و بعد از آن بودجه بهداشت و مصارف حقوق تقاعد هر یک بگونه جداگانه ۲۲ در صد بودجه عمومی را تشکیل میدهد. باید یاد آور شد که از سال ۲۰۰۱ میلادی بدین سوء ایالات متحده امریکا که جنگ را در عراق و افغانستان آغاز نمود، مصارف نظامی آن کشور افزایش یافته و روند صعودی را پیموده است. همچنان بعد از پیروزی باراک اوباما و تصویب لایحه بهداشت از سوی کاخ سفید و کنگره آن کشور، مصارف بهداشت نیز در بودجه ایالات متحده

در مباحث اقتصاد مالی دولت، کسر بودجه یکی از موضوعات مهم بوده که چگونگی کاهش آن برای پالیسی سازان امور مالی - اقتصادی یک کشور از اهمیت خاص برخوردار میباشد. کشورها غالباً برای نیرومند ساختن اقتصاد شان و یا کاهش نوسانات اقتصادی و نیز جلوگیری از رکود اقتصادی، ناچار مصارف حکومت را افزایش میدهند اما نمیتوانند همسان با آن عواید مالیاتی را افزایش دهند، بناً با کسر بودجه مواجه شده و این کسر از یک سال به سال دیگر تراکم نموده و بدهی حکومت را تشکیل میدهد.

هنگامیکه اقتصاد دچار رکود شود، سطح تقاضا و عاید کاهش یافته که به این ترتیب عواید دولت از منابع مالیاتی کاهش یافته و کسر بودجه به میان می آید. اگر در اقتصاد بین عواید مالیاتی رو به کاهش و مصارف در حال افزایش تعدیل به میان نیاید، عملکرد اقتصاد ملی نامطلوب گردیده و با افزایش کسر بودجه، میزان بدهی ها و مصارف مربوطه آن نیز افزایش خواهند یافت. قابل ذکر است که سیاست مالی انبساطی بیانگر افزایش مصارف و یا کاهش مالیات است که به این ترتیب مصارف عمومی در اقتصاد افزایش یافته و باعث افزایش تقاضا و رونق فعالیت های اقتصادی میگردد.

حکومت ایالات متحده امریکا از سالهای مدیدی بدینسو برنامه های اقتصادی روی دست داشت که در چارچوب آن مالیات اندک وضع نموده بود که مدت این برنامه در ۳۱ جنوری ۲۰۱۲ میلادی به پایان رسید. در صورتیکه این برنامه تمدید نمیگردید، بمنظور کاهش قروض حکومت در امریکا، مصارف به شکل خودکار کاهش یافته و همزمان مالیات افزایش می یافت.

تریلیون دالر امریکایی ۱۶,۴۳۱,۲۱۹,۱۴۳,۶۹۶.۵۳ بوده که به این ترتیب بیشتر از صد در صد میزان تولیدات ناخالص داخلی آن افزایش یافته است.

کینت راگاف استاد اقتصاد و پالیسی عامه در پوهنتون هارود امریکا در مقاله ای پیرامون مطالعه رشد اقتصادی و تورم پولی به سطوح مختلف بدهی دولت و خارجی انجام داده، به سه دریافت عمده دست می یابد. ۱- رابطه بین میزان بدهی دولت و تأثیرات ناگوار آن بر رشد تولیدات ناخالص تولیدات حقیقی برای نسبت بدهی بر تولیدات ناخالص داخلی پایتیر از ۹۰ درصد تولیدات ناخالص داخلی، ضعیف است. بالاتر از سطح در ۹۰ درصد، نرخ میانگین رشد به اندازه یک در صد پایین آمده و رشد وسطی به گونه قابل ملاحظه پایین می آید. دریافت‌های وی نشان می‌دهد که سطح بدهی عامه برای کشورهای پیشرفته صنعتی و اقتصادهای نوظهور یا طراز دوم با هم مشابه است.

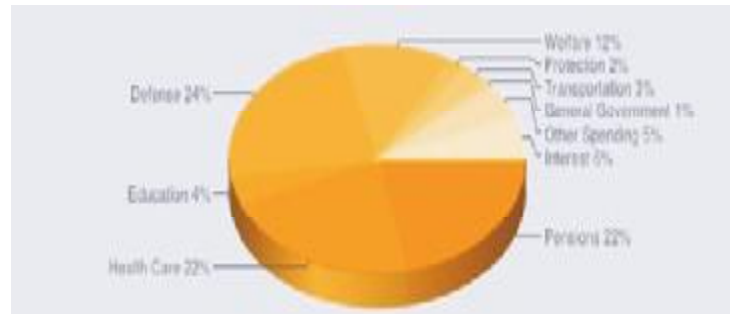
۲- اقتصادهای نوظهور با سطح پایتیر بدهی خارجی روبرو بوده که معمولاً به ارزهای خارجی (اسعار) معین میگردد. وقتی که بدهی خارجی به ۶۰ درصد تولیدات ناخالص داخلی برسد، رشد سالانه به اندازه دو در صد کاهش می یابد. برای سطوح بلندتر، میزان رشد تقریباً به نصف کاهش می یابد.

۳- ظاهراً یک ارتباط همزمان بین تورم پولی و سطوح بدهی عامه برای کشورهای پیشرفته (کشورهای مانند ایالات متحده امریکا که تورم پولی بلندتر را هنگام بلند بودن نسبت بدهی بر تولیدات ناخالص داخلی تجربه کرده است) وجود دارد. باید یاد آور شد که در قسمت اقتصادهای نوظهور، موضوع کاملاً متفاوت بوده، قسمیکه تورم پولی با افزایش بدهی ها به تندی افزایش می یابد.

آقای راگاف اضافه می نماید که رشد اقتصادی وقتی بطی میشود که نسبت بدهی بر تولیدات ناخالص داخلی بیشتر از ۹۰ درصد گردد. وی با تحلیل بدهی های دولت مرکزی، تورم پولی و رشد اقتصادی ۴۴ کشور در دو قرن، دریافت است که در کشورهای پیشرفته صنعتی و اقتصادهای طراز دوم یا نوظهور جهان، نسبت بلند بودن بدهی بر تولیدات ناخالص داخلی ۹۰ درصد و بیشتر از آن با پیامدهای رشد خیلی پایین همراه میباشد. علاوهً برای اقتصادهای طراز دوم جهان، میزان بدهی بر تولیدات ناخالص داخلی ۶۰ درصد و یا بیشتر از آن با نتایج رشد خیلی نامطلوب همراه میباشد. به همین ترتیب در اقتصادهای

یک قلم بزرگ بوده که بعد از بودجه دفاعی بزرگترین بودجه آن کشور را تشکیل میدهد. گراف ذیل جزئیات ساختار مصارف بودجی ایالات متحده را در سال ۲۰۱۲ میلادی نشان میدهد.

چگونگی ساختار بودجه ایالات متحده امریکا در سال ۲۰۱۲ میلادی

در صورتیکه منابع عایداتی کافی برای تمویل مصارف در اختیار دولت نباشد، دولت ها ناگزیر به اخذ قرضه رو می آورند. میزان قروض دولت ایجاب می نماید تا متناسب به نیرومندی اقتصادی و رشد اقتصادی آن باشد. هر چند روی تعیین یک نسبت مناسب بین میزان بدهی یک کشور و تولیدات ناخالص داخلی آن بین صاحب نظران اقتصادی نظر به دلایل متعدد، اختلاف نظر وجود دارد، اما با آن هم روی یک نکته تقریباً همه اقتصاددانان توافق نظر دارند. به نظر اقتصاددانان چگونگی میزان رشد اقتصادی و نیرومندی زیربنای اقتصادی یک کشور، میتواند از موضوعات مهم در رابطه به اندازه بدهی آن باشد. نسبت بدهی بر تولیدات ناخالص ملی یکی از شاخص های اساسی اقتصاد ملی بوده که بیانگر نیرومندی و قوت اقتصاد میباشد. در حقیقت این نسبت نشاندهنده در صدی بدهی ملی بر تولیدات ناخالص داخلی یک کشور میباشد. در صورتیکه این نسبت پایین باشد، نشاندهنده این است که اقتصاد یک کشور تولیدات خیلی زیاد داشته و احتمالاً درآمدهای آن به سطحی است که بتواند بدهی های ملی آنرا پرداخت کند و کشور کسر بودجه متراکم نداشته و نیز از عهده مصارف اضافی آینده بخوبی برآمده میتواند. در سال ۲۰۱۱ بدهی ملی دولت امریکا در مقایسه با تولیدات ناخالص داخلی آن ۱۰۰ درصد بود. به همین ترتیب این نسبت در جاپان در سال ۲۰۱۱ برابر با ۲۰۴ درصد تولیدات داخلی آن (۱۱.۹۶ تریلیون دالر) بود. قسمی که در منحنی فوق به ملاحظه میرسد، میزان بدهی های این کشور از سال ۲۰۰۰ میلادی که در آن وقت حدود کمتر از ۶ تریلیون دالر بود، روند صعودی را پیموده و بدهی های مجموعی این کشور الی سوم جنوری سال ۲۰۱۳ میلادی بالغ به ۱۶.۴

به عقیده کارشناسان اقتصادی امریکا، در صورت عدم توافق کنگره با کاخ سفید، قوانین مشخص مالی از اول جنوری سال ۲۰۱۳ مورد اجراء قرار میگرفت و حدود ۶۰۰ میلیارد دالر در مصارف بودجه ایالات متحده کاهش بعمل می آمد و نیز همگام با آن معافیت های مالیاتی ای که در دوره ریاست جمهوری جورج دبلیو بوش در سال ۲۰۰۱ میلادی به تصویب رسیده بود، منقضی و مالیات بالای همه مردم امریکا افزایش می یافت. به این ترتیب حدود ۶۰۰ میلیارد دالر از کسر بودجه آن کشور کاسته شده و اقتصاد امریکا با یک تکان یا شوک ناگهانی مواجه و در کوتاه مدت با رکود مواجه میگردد.

در صورت مواجه شدن ایالات متحده با سقوط مالی، علاوه بر اینکه اقتصاد آن کشور در کوتاه مدت وارد رکود جدید میگردد، بلکه اقتصاد جهانی نیز متأثر شده و فعالیتهای اقتصادی جهان احتمالاً با رکود مواجه میشود. مزید بر آن میزان بیکاری در ایالات متحده شاید به ۹ در صد افزایش می یافت.

باراک اوباما بعد از پیروزی در انتخابات سال ۲۰۱۲ ایالات متحده، تعهد سپرده بود که از افزایش مالیات بالای آن افراد و خانواده های که به ترتیب کمتر از ۴۰۰ و ۴۵۰ هزار دالر در سال عاید دارند، جلوگیری خواهد کرد. کاخ سفید پیشنهاد افزایش مالیات الی حدود ۱.۶ تریلیون دالر را الی مدت ۱۰ سال نموده و خواستار تمدید معافیت های مالیاتی برای آن امریکایی های بود که کمتر از چهار صد و پنجاه هزار دالر در سال عاید دارند. دموکراتها باور داشتند که با افزایش مالیات ثروتمندان، از کسر بیشتر بودجه جلوگیری شده و ضرورتی به از میان برداشتن خدمات دولتی مانند بیمه بیکاری و امثال آن احساس نخواهد شد. اما جمهوری خواهان که اکثریت را در مجلس نمایندگان آن کشور تشکیل میدهند، با هر گونه افزایش مالیات مخالف بوده و استدلال میکردند که افزایش مالیات به ویژه بالای ثروتمندان، موجب کاهش سرمایه گذاری ها در کشور شده و به رکود اقتصادی و افزایش میزان بیکاری منتج خواهد گردید. علاوهً طرح جمهوری خواهان این بود تا برای کاهش میزان بدهی دولت و کاهش کسر، در دراز مدت باید مصارف دولت از طریق کوچک ساختن ساختار حکومت، کاهش یابد. تحلیلگران امریکایی به این باور بودند که هر دو حزب دموکرات و جمهوری خواه در پی نیل به مقاصد سیاسی خود بوده و به نظر آنها مخالفت جمهوری خواهان با طرح کاخ سفید، یگانه وسیله قوی جهت وارد نمودن فشار بالای دموکراتها بوده است. به باور آنها، در صورت عدم توافق مجلس نمایندگان با طرح کاخ سفید، اقتصاد امریکا دچار کساد میگردد که این امر به کاهش باور مردم نسبت به بهبود شرایط اقتصادی در امریکا منتج میشود.

پیشرفته، وقتی بدهی بیشتر از ۹۰ در صد تولیدات ناخالص داخلی گردد، اوسط رشد سالانه تقریباً حدود ۱ در صد بطلی میگردد. وی همچنان مجموعه ارقام و آمار از اقتصاد های نوظهور یا طراز دوم را مطالعه نموده و به این نتیجه میرسد که در چنین کشورها، هنگامیکه مجموعی بدهی بیشتر از ۶۰ در صد تولیدات ناخالص داخلی افزایش یابد، رشد اقتصادی این کشورها حتی بطور شدید تر پایین آمده و به ندرت کشورها با بار سنگین بدهی خواهند توانست به آسانی رشد نمایند. به این ترتیب راگاف به این باور است که نسبت ۹۰ در صد بدهی بر تولیدات ناخالص داخلی، یک خط قرمز پنداشته میشود.

(منبع: Growth in a time of debt, C.M., Jan 2010, Reinhart & Kenneth S. Rogoff)

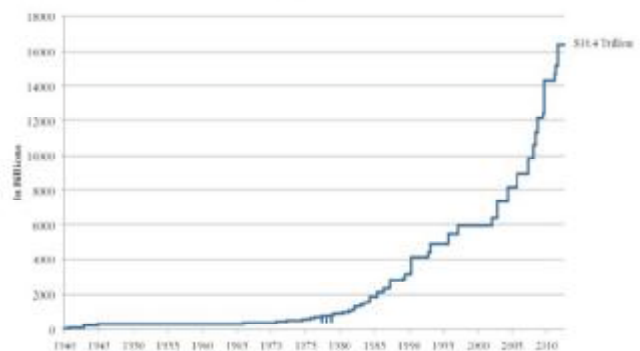
منحنی های ذیل چگونگی بدهی های جاری ایالات متحده را از سال ۲۰۰۰ میلادی الی سوم جنوری سال ۲۰۱۳ میلادی و همچنان حدود بدهی های این کشور را از سال ۱۹۴۰ میلادی الی حال حاضر نشان میدهند.

مجموع بدهی های جاری
(ارقام به تریلیون دالر امریکایی)

حدود بدهی های ایالات متحده امریکا از سال ۱۹۴۰ الی ۲۰۱۰ میلادی

(ارقام به میلیارد دالر امریکایی)

منبع: کاخ سفید

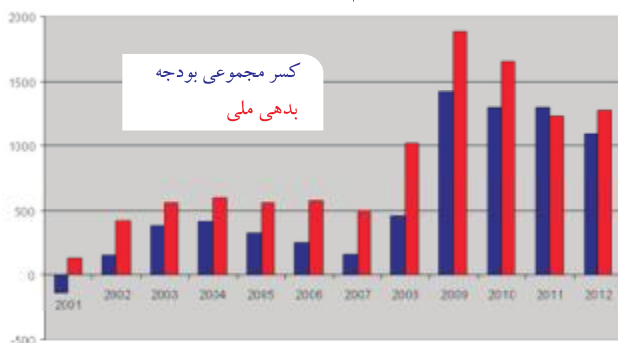
با توافقي کنگره با کاخ سفید روی اجرای برنامه جدید مالی آن کشور، امریکا کسر بودجه اش را سالانه به اندازه ۶۰ میلیارد دالر کاهش خواهد داد و الی ده سال آینده حدود ۶۰۰ میلیارد دالر از کسر بودجه آن کاسته خواهد شد.

در صورت عدم توافق با طرح دموکراتها، به اساس اظهارات باراک اوباما، ۹۸ در صد خانواده های امریکا از مزایای کاهش مالیات جورج دبلیو بوش که در سال ۲۰۰۱ برای ده سال تصویب و بعداً توسط باراک اوباما در سال ۲۰۱۰ میلادی به مدت دو سال دیگر تمدید گردید، بی بهره میگردیدند و ناگزیر به پرداخت مالیات اضافی سالانه الی ۲۲۰۰ دالر بصورت اوسط می بودند.

همچنان در صورت عدم توافق، امریکا ناگزیر بود تا مصارف بودجی اش را الی سال ۲۰۲۱ میلادی تا مرز ۹۸۴ میلیارد دالر کاهش دهد که این کاهش پرداختهای بیمه بیکاری و کمک های مالی به خانواده های عساکر را مختل کرده و باعث صرفه جویی الی حدود ۱۱۰ میلیارد دالر به اساس فیصله مجلس نمایندگان آن کشور میگردد. منحنی ذیل کسر بودجه ایالات متحده امریکا را طی چند سال اخیر نشان میدهد. چنانچه که در منحنی دیده میشود بعد از سال ۲۰۱۲ میلادی، یعنی از آغاز سال ۲۰۱۳ کسر بودجه آن کشور کاهش خواهد یافت. به اساس طرح باراک اوباما و تصویب کنگره ایالات متحده امریکا، مالیات بالای ثروتمندان افزایش خواهد یافت و در ضمن تا حد معینی از بودجه نظامی آن کشور به دلیل خاتمه جنگ و خروج اکثریت نیروهای نظامی آن کشور از افغانستان، کاهش خواهد یافت و علاوه بر صرفه جویی ها تا یک حد مشخصی در مصارف دولت به میان خواهد آمد، که این امر در کاهش کسر آن کشور ممد واقع خواهد شد. منحنی ذیل بیانگر چگونگی مقایسه کسر مجموعی بودجه ایالات متحده امریکا در مقابل با افزایش بدهی ملی از سال ۲۰۰۱ الی ۲۰۱۲ میلادی میباشد.

کسر مجموعی بودجه در مقابل با افزایش بدهی ملی

(ارقام به میلیارد دالر)

ریشه های اصلی این بحران به سال ۲۰۰۱ میلادی بر میگردد. هنگامی که جورج دبلیو بوش رئیس جمهور اسبق امریکا کاهش مالیاتی الی ۱.۷ میلیارد دالر را به غرض افزایش تقاضای کُل و بهبود فعالیتهای اقتصادی و کاهش میزان بیکاری برای ده سال تصویب کرد. با انقضای این طرح در سال ۲۰۱۰، کاخ سفید با امضای توافقنامه ای با جمهوری خواهان، برای دو سال دیگر آنرا تمدید کرد، که موعد سررسید این توافقنامه نیز در ۳۱ دسامبر سال ۲۰۱۲ به پایان رسید.

صندوق بین المللی پول در رابطه به سقوط مالی امریکا هشدار داده بود که با مواجه شدن امریکا به سقوط مالی، چشم اندازهای اقتصاد جهانی نامطلوب تر خواهد شد و نه تنها اقتصاد پیشتاز جهان که نیروی محرکه اقتصاد جهانی میباشد، بلکه اقتصاد جهان نیز دچار رکود شکننده ای خواهد شد. علاوه بر رئیس بانک مرکزی ایالات متحده امریکا اعلام داشته بود که سقوط مالی، امریکا و جهان را با تهدید رکود مواجه خواهد ساخت.

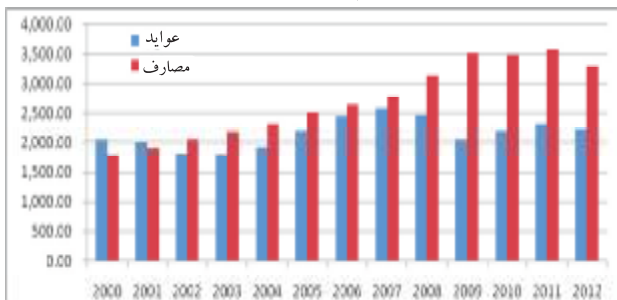
کوپن هاست، مشاور اسبق وزارت خزانه داری امریکا بیان داشته بود که در صورت عدم توافق مجلس نمایندگان با طرح کاخ سفید روی جلوگیری از کاهش میزان بدهی های آن کشور، امریکا منحنی اقتصاد نیرومند و اول دنیا، در رکود جدید فرو خواهد رفت و از اینکه رکود اقتصادی در اروپا نیز حاکم است، عملکرد اقتصاد جهانی خیلی ضعیف خواهد شد.

به باور صاحب نظران اقتصادی امریکا، در صورت عدم توافق کنگره با کاخ سفید، مالیات بالای همه مردم امریکا افزایش یافته و با کاهش سطح تقاضای مؤثر، امریکا وارد بحران جدید خواهد شد. به عقیده آنها، در صورتیکه موفق شدن طرح جمهوری خواهان مجلس نمایندگان، ثروتمندان مالیات کمتری خواهند پرداخت و به این ترتیب سرمایه گذاری ها افزایش یافته و ارزش دالر تقویت می یابد. اما در صورت پیروزی دموکراتها، افزایش مالیات باعث فرار ثروتمندان شده و ارزش دالر کاهش خواهد یافت.

در شب دوم جنوری سال ۲۰۱۳ میلادی، بعد از بحث و اختلافات زیاد میان قصر سفید و کنگره آن کشور، مجلس نمایندگان ایالات متحده بعد از تصویب طرح باراک اوباما توسط مجلس سنا با ۲۵۷ رأی تأیید و ۱۶۷ رأی مخالف، افزایش مالیات بر ثروتمندان که ۲ در صد مردم امریکا را تشکیل میدهد و معافیت های مالیاتی برای خانواده های که کمتر از ۴۵۰ هزار دالر در سال عاید دارند، از سقوط مالی جلوگیری و به نگرانی های جهانی از رکود بزرگترین اقتصاد جهان خاتمه بخشید. بر مبنای این طرح باراک اوباما، رئیس جمهور ایالات متحده، مالیات بر شهروندان پُر عاید آن کشور برای اولین بار بعد از ۲۰ سال افزایش یافت و مالیات خانواده های که که عاید سالانه شان به بیش از ۴۵۰ هزار دالر امریکایی میرسد، از ۳۵ در صد به ۳۹.۶ در صد افزایش نمود.

امريکا مبلغ ۱۶.۴ تریلیون دالر (۱۶,۴۴۱,۷۵۶,۴۲۴,۶۲.۷۵) مییاشد. گراف ذیل میزان عواید و مصارف مجموعی ایالات متحده امریکا را از سال ۲۰۰۱ الی سال ۲۰۱۲ میلادی نشان میدهد.

عواید و مصارف ایالات متحده امریکا طی سالهای ۲۰۰۰ الی ۲۰۱۲ میلادی ارقام به میلیارد دالر

بعد از اینکه نمایندگان جمهوری خواه در کنگره ایالات متحده اظهار داشته اند که با کاخ سفید در افزایش سقف بدهی این کشور توافق نخواهند کرد، رهبران دموکرات در سنای ایالات متحده بتاريخ ۱۱ جنوری سال ۲۰۱۳ میلادی در ملاقاتی با رئیس جمهور اوباما اصرار ورزیده اند تا در صورتیکه قانونگذاران روی افزایش سقف بدهی ۱۶.۴ تریلیون دالری امریکا در ماه آینده میلادی به توافق نرسند، برای جلوگیری از نکول تعهدات مصارفاتی امریکا توسط کنگره آن کشور، رئیس جمهور اوباما باید توجه و تلاشهای بیشتر در زمینه بخرچ دهد. این سناتوران در یک نامه مشترک که حاوی هشدار به نمایندگان جمهوری خواه کنگره بود، رهبر اکثریت سناتوران و تیم رهبری آن رئیس جمهور اوباما را برای رویدست گرفتن اقدامات قانونی بخاطر جلوگیری از نکول بدون در نظر داشت تصویب کنگره آن کشور حسب ضرورت، تشویق نمودند. جمهوری خواهان پافشاری نموده اند که آنها صلاحیت اخذ قرضه دولت را بدون کاهش عمیق مصارف دولت، افزایش نخواهند داد.

قابل یاد آوریست که به اساس صلاحیتی که قانون به وزارت خزانه داری ایالات متحده امریکا داده است، این وزارت میتواند تا سکه یک تریلیون دالری را ضرب بزند و به این ترتیب وزارت مذکور با استفاده از این گزینه قانونی میتواند تا در صورت عدم افزایش سقف بدهی ها از جانب قانونگذاران این کشور، سکه یک تریلیون دالری ضرب زند. این موضوع باعث جلب توجه مقامات امریکایی در این آواخر گردیده زیرا قانون به وزارت خزانه داری این کشور اجازه میدهد تا به هر ارزشی که خواسته باشد سکه ضرب نماید. این در حالیست که جی کارنی، سخنگوی کاخ سفید در پاسخ به این موضوع به مطبوعات آن کشور، استفاده از این وسیله قانونی را بحث یک گزینه رد نموده است. به این ترتیب بحث روی چگونگی افزایش سقف بدهی آن کشور بین کنگره آن کشور و کاخ سفید در این آواخر به یکی از موضوعات مهم مبدل گردیده است. ■

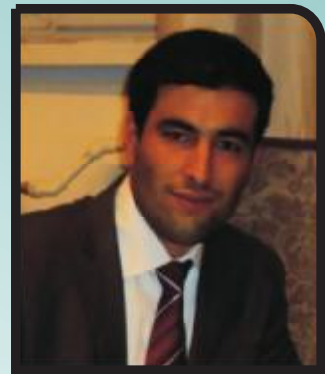
آژانس رتبه یا درجه گذاری اعتباری استاندارد ایند پورز (Standard & Poor's Rating Agency) در ماه اگست سال ۲۰۱۱ میلادی رتبه یا درجه اعتباری دراز مدت ایالات متحده امریکا را به دلیل افزایش میزان بدهی و بعضی از دلایل دیگر، از AAA به AA+ کاهش داده و نیز درجه گذاری اعتباری کوتاه مدت آن کشور را به A+ -1 پایین آورده است. همچنان این آژانس گفته است که اگر در مدت دو سال آینده کاهش مصارف بودجوی کمتر از آنچه که روی آن توافق شده است، نرخ سود را افزایش دهد و یا فشارهای جدید مالی در این دوره منجر به افزایش میزان بدهی دولت بیشتر از آنچه که آنها بررسی نموده اند، گردد، در آئین صورت آنها رتبه اعتباری دراز مدت ایالات متحده را به AA پائین خواهند آورد.

همچنان به اساس تخمین دفتر بودجه مجلس نمایندگان امریکا، تمدید معافیت های مالیاتی سالهای ۲۰۱۳ الی ۲۰۲۲ به اندازه ۳.۱۸ تریلیون دالر به بدهی ملی امریکا خواهد افزود. این دفتر برای سالهای ۲۰۱۳ الی ۲۰۲۲ دو سناریوی مالی را تحلیل نموده بود. سناریوی اول آن کسر بدهی و مصارف بودجوی کمتر و مالیات بلندتر را شامل میشود. در اینصورت معافیت های مالیاتی تمدید نشده و کاهش مصارف بودجوی سال ۲۰۱۳ اجراء گردیده و به این ترتیب کاهش کسر بودجه و میزان بدهی و نرخ سود برای یک دهه دیگر از طریق افزایش عواید مالیاتی و کاهش مصارف بودجوی میسر میگردد.

سناریوی دومی شامل تغییر بعضی از قوانین میشد که موجب کسر و بدهی بیشتر و در مقابل مالیات کمتر و مصارف بودجوی بلندتر میگردد. در اینصورت معافیت های مالیاتی یکبار دیگر تمدید شده که از کاهش مصارف بودجوی و افزایش مالیات جلوگیری و به اینگونه عواید دولت در محدوده حد وسطی ۱۸ در صد تولید ناخالص داخلی کشور باقی خواهد ماند. در این سناریو، بدهی های ملی امریکا از ۶۹ در صد تولیدات ناخالص داخلی در سال ۲۰۱۱ به ۱۰۰ در صد تولیدات داخلی در سال ۲۰۲۱ افزایش خواهد یافت و الی سال ۲۰۳۵ به ۱۹۰ در صد خواهد رسید. این سناریو پرداختهای بلندتر بدهی و سود را در مقایسه با سناریوی اولی در برخواهد داشت اما از تأثیرات کوتاه مدت آن در اقتصاد جلوگیری خواهد شد.

بعد از توافق مجلس نمایندگان امریکا و رأی به طرح کاخ سفید جهت جلوگیری از سقوط مالی، وزارت خزانه داری ایالات متحده به کنگره آن کشور گفته است که تا دو ماه دیگر به اندازه ۲ میلیارد دالر در مصارف دولت صرفه جویی صورت خواهد گرفت و به این ترتیب بدهی این کشور را دوباره به سقف تعیین شده آن تعدیل خواهد کرد. لازم به تذکر است که حد مجاز بدهی برای پیشبرد برنامه های دولت

نابرابری های اقتصادی جهان

عبدالمتین غفوری

پژوهشگر اقتصادی در د افغانستان بانک

هر چند بحث فقر و نابرابری های جهانی یک مسئله خیلی پیچیده و گسترده می باشد ازینرو نمیشود آنرا در این چند سطر خلاصه نمود، با آنهم میشود حد اقل چند نکته مهم در این مورد نوشت. نخست در مورد فقر، انواع و ابعاد آن بحث خویش را آغاز می نمایم: فقر عبارت از ناتوانی انسان در فراهم آوردن نیازمندی های بنیادی خود جهت رسیدن به یک زندگی آبرومندانه و شایسته می باشد. در این تعریف زندگی آبرومندانه و شایسته را فقط میتوان در قالب قضاوت های فردی و محیطی شناسایی کرد و تردیدی نیست که در هر اجتماع و از هر دیدگاه تعریف متفاوتی از آن را میتوان ارائه کرد. این تعریف صرف برداشت کلی از مفهوم فقر را ارائه میدارد از اینرو فقر را میتوان از دو دیدگاه مطلق و نسبی مورد ارزیابی قرار داد.

فقر مطلق عبارت است از محرومیت و ناتوانی اعضای جامعه در دستیابی به حداقل نیازمندی های اساسی مانند تغذیه، پوشاک و مسکن که برای یک زندگی سالم ضروری اند. این مفهوم از فقر، به عدم دسترسی افراد جامعه به حداقل لازم ضروریات زندگی اشاره دارد؛ چیزهایی که با فقدان آنها حیات و بقای انسان با خطر نیستی روبرو میشود. در فقر نسبی، تأکید بر این نکته است که افراد و خانواده های فقیری اند که درآمد آنها در طول زمان، به طور جدی، کمتر از

آمارها نشان میدهند که در سال ۱۹۸۱ حدود ۱.۹ میلیارد انسان در جهان زیر خط فقر مطلق قرار داشتند یعنی با درآمد کمتر از ۱.۲۵ دالر در روز زندگی میکردند اما این تعداد در سال ۲۰۰۸ به ۱.۳ میلیارد نفر تقلیل یافته است. به عبارت دیگر، توأم با رشد پایدار اقتصادی در برخی زبایدی از کشورهای جهان بویژه کشورهای روبه انکشاف، میزان خط فقر نیز در این کشورها افزایش یافته است. به عنوان مثال چین در این اواخر خط فقر ملی^۱ خویش را از ۰.۹ دالر به ۱.۸ دالر در روز افزایش داده است با اینکه هنوز هم در این کشور بیش از ۱۷۰ میلیون نفر زیر خط فقر مطلق بسر می برند. به همین ترتیب، برخی دیگر از کشورهای روبه انکشاف مانند: کولمبیا، هند، مکسیکو، پیرو و ویتنام نیز خط فقر ملی شانرا افزایش داده اند.

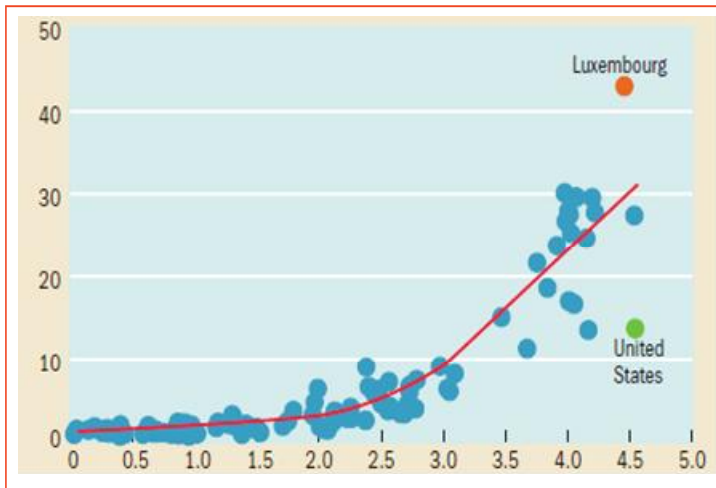
تعیین میزان خط فقر در هر محیط مشخص تنها زمانی پذیرفتنی است که اندازه گیری آن با شرایط و ایده های اکثریت همان اجماع مطابقت داشته باشد.

حالا سوال اینجاست که چگونه باید پیشرفت کلی در برابر فقر را ارزیابی کرد؟ آیا میان خط فقر و درآمد متوسط ارتباطی وجود دارد؟

^۱ خط فقر ملی (national poverty line) همان معیار است که بواسطه آن میزان فقر در یک کشور با در نظر داشت وضعیت اقتصادی و اجتماعی آن تعیین میگردد. توأم با رشد اقتصادی در یک کشور خط فقر افزایش می یابد. چنانچه تعداد افرادی که در فقر مطلق قرار دارند بخاطر بهتر شدن وضع اقتصادی کل کشور میزان درآمد شان بالا رفته و از فقر مطلق بیرون میشوند با آنکه هنوز هم در فقر نسبی قرار دارند.

یکصد کشور جهان در مقابل مصرف سرانه^۴ را که هر دو بر اساس برابری قدرت خرید ثابت سنجش شده اند، به نمایش میگذارد:

خط فقر نسبی یکصد کشور جهان از سال ۱۹۹۰ به اینطرف

منبع: Chen and Ravallion (2012)

چنانچه دیده میشود، لوکزامبورگ با بلندترین خط فقر به میزان ۴۳ دلار در روز در صدر قرار گرفته حالانکه ایالات متحده امریکا با سطح مشابهی مصرف متوسط با لوکزامبورگ دارای خط فقر ۱۳ دلار در روز می باشد. خط فقر حدود ۲۰ کشور دیگر تقریباً ۱.۲۵ دلار در روز بوده که همین مقیاس همان حدیست که بانک جهانی آنرا بحیث خط فقر مطلق جهانی گزیده است. علاوهً منحنی فوق بیانگر آنست که خط فقر کشورهای پیشرفته نسبت به کشورهای عقب مانده بلندتر میباشد یعنی با پیشرفت اقتصادی خط فقر نیز افزایش می یابد.

درآمد یا مصرف به عنوان ابزارهای خصوصی ارضای نیازمندی های انسانی، سطح رفاه را صرفاً به صورت غیرمستقیم

درآمد افراد یا خانواده های متوسطی باشد که در همان جامعه زندگی می کنند. به طور کلی میتوان گفت که مفهوم فقر مطلق، در بیشتر کشورهای عقب مانده مصادق پیدا می کند، در حالی که فقر نسبی غالباً به کشورهای پیشرفته و ثروتمند مربوط می شود. برای اندازه گیری فقر و تعیین فقیرها و فرق آنها از ثروتمندان به یک مقیاس یا

ملاک بنام خط فقر نیاز می باشد. به عقیده مارتین راولیون^۲ خط فقر عبارت است از حد اقل مخارجی است که یک فرد در یک زمان و مکان معین برای دسترسی به یک سطح حداقل رفاه متحمل می شود. افرادی که به این سطح رفاه دسترسی ندارند فقیر تلقی می شوند و کسانی که به این سطح حداقل رفاه دسترسی دارند غیرفقیر محسوب میگردند.

خط فقر مطلق عبارت از قدرت خرید ثابت کالاها در مکان های مختلف و در اوقات گوناگون میباشد. به عنوان

مثال، خط فقر بین المللی که از جانب بانک جهانی تعیین شده ۱.۲۵ دلار در روز می باشد که اکثراً کشورها آنرا تحت نام برابری قدرت خرید^۳ سنجش و تحلیل مینمایند.

خط فقر نسبی یا به صورت فیصدی معینی (یا اوسط) درآمد جامعه و یا به شکل یک مرز درآمدی که فیصدی معینی از افراد جامعه پایین تر از آن قرار می گیرند، تعریف می شود. خط فقر نسبی و شاخص های فقر نسبی بیش از آنکه نمایانگر فقر باشند میزان نابرابری توزیع درآمد در جامعه را نشان می دهند زیرا تنها تغییرات نابرابری توزیع درآمد در جامعه بر آنها اثر می گذارد و رشد و توسعه اقتصادی - اجتماعی جامعه اندازه آنها را تغییر نمی دهد. در حالیکه خط فقر مطلق در نتیجه رشد و توسعه اقتصادی - اجتماعی تغییر می کند. از اینرو انتخاب خط فقر مطلق در مقایسه با خط فقر نسبی از مزایای قابل توجهی برخوردار است و به همین دلیل بررسی های انجام شده در خصوص فقر متکی بر کاربرد خط فقر مطلق است. منحنی زیر خط فقر ملی

^۲ مارتین راولیون (Martin Ravallion)

^۳ برابری قدرت خرید یا (purchasing power parity) از شاخصهای مهمی اقتصادی در ارزیابی و مقایسه وضعیت اقتصادی دو کشور نسبت میزان اسعار رایج قابل پرداخت جهت تهیه یک سبد کالای مشابه می باشد. به عبارت دیگر، مصرف کننده کشور A در مقایسه با مصرف کننده کشور B جهت تهیه یک یا چند کالای مشابه به چه میزان پول پرداخت می کند.

^۴ consumption per capita

هر چند فقر نسبی کل جمعیت کشورهای روبه انکشاف از ۶۳ فیصد در سال ۱۹۸۱ به ۴۷ فیصد در سال ۲۰۰۸ تقلیل یافته است اما بدلیل رشد جمعیت فقیر در این حوزه که حدود ۳۶۰ میلیون نفر طی همین مدت بود، سیر خط فقر نسبی را فزاینده نشان میدهد. این در حالیکه که فقر مطلق طی همین مدت در این کشور ها سیر نزولی داشته است.

از سوی دیگر، در سال ۱۹۸۱ حدود ۵۲ فیصد کل جمعیت کشورهای روبه انکشاف زیر خط فقر مطلق زندگی مینمودند که این رقم در سال ۲۰۰۸ به ۲۲ فیصد کاهش یافته که میتوان تأثیرات آنرا روی خط فقر مطلق جهانی واضحاً در منحنی فوق مشاهده کرد. قرار آمار بانک انکشاف آسیایی جمعیت زیر خط فقر مطلق در مناطق آسیا و اقیانوسیه که ۱.۲۵ دالر در روز درآمد دارند از ۹۰۳.۴ میلیون نفر در سال ۲۰۰۵ به ۷۵۳.۵ میلیون در سال ۲۰۰۸ کاهش یافته است. از جانب دیگر، در سال ۲۰۰۹ حدود ۳۱ فیصد جمعیت فقیرترین کشورهای عضو این بانک زیر خط فقر مطلق قرار داشتند حالانکه این رقم برای تمامی اعضای این بانک حدود ۲۳.۶ فیصد بوده است.

هرچند نرخ فقر در جنوب آسیا هنوز هم بالا است اما این رقم از ۸۲.۳ فیصد در سال ۱۹۹۰ به ۷۲.۲ فیصد در سال ۲۰۰۸ کاهش نموده است. بیشترین کاهش در شرق آسیا بویژه در چین به ثبت رسیده است چنانچه این کشور توانسته است تا نرخ فقر مطلق خود را از ۸۴.۶ فیصد در سال ۱۹۹۰ به ۲۹.۸ فیصد در سال ۲۰۰۸ کاهش دهد. ■

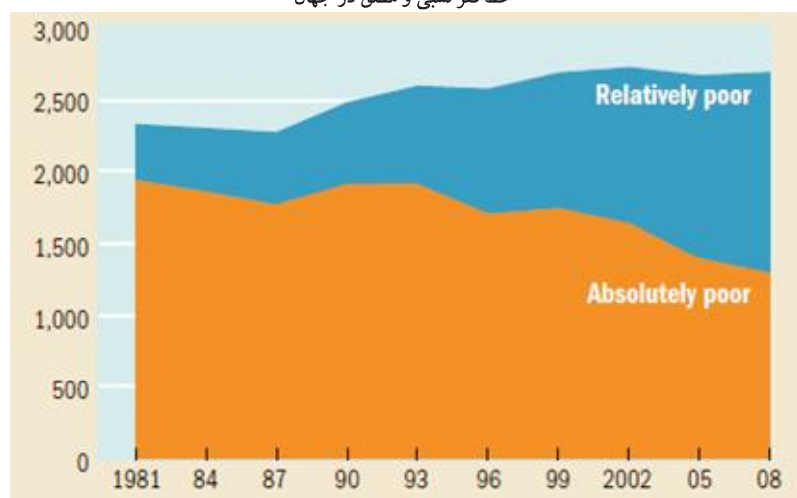
مآخذ:

1 "A Relative Question" by Martin Ravallion; Finance and Development Dec 2012 Vol. 49, No. 4- IMF
2 Ravallion, M., (1998) "Poverty Lines in Theory and Practice" World Bank, LSMS working paper, No. 133
3 12 Things to Know in 2012: Poverty Reduction in Asia and the Pacific- Asian Development Bank

منعکس می کنند. اما این روش صرفاً یکی از شیوه های سنجش فقر است. به همین دلیل معیارهای پولی اغلب با شاخص های اجتماعی از قبیل امید به زندگی، وضعیت صحت و تغذیه ای، تحصیلات و اوضاع سکونت ترکیب می شوند. از سوی دیگر معیار های اجتماعی در کشورهای فقیر و ثروتمند متفاوت بوده ازینرو مقایسه آن کاریست دشوار. با این همه، با استفاده از پایین ترین خط فقر واقعی در کشورهای فقیر مانند ۱.۲۵ دالر در روز میتوان بصورت نسبی سطح فقر را در مناطق مختلف جهان مقایسه و ارزیابی کرد.

غرض اندازه گیری دقیقتر و جامعتر از پدیده فقر، حالا تحلیلگران را به ایجاد یک معیار اندازه گیری منطقی از فقر نسبی به سطح جهان که بتواند متمم فقر مطلق باشد، مجبور ساخته است. در این زمینه محققان بانک جهانی ملاک جدید سنجش فقر را توسعه داده اند که در آن اثرات اجتماعی روی رفاه بطور جدی در نظر گرفته شده است که بنام معیار ضعیف نسبی^۵ یاد میگردد. این معیار روی این فرضیه استوار است که خط فقر با درآمد متوسط افزایش می یابد، اما نه به عنوان یک نسبت ثابت از درآمد. سپس برای هر کشور دو خط فقر، یعنی خط فقر مطلق ۱.۲۵ دالر در روز و یک خط بالاتر بنام خط فقر نسبی که در آن تأثیرات اجتماعی روی رفاه نیز در نظر گرفته شده است، شکل می گیرد. در کشورهای فقیر، خط دوم نیز به مثابه اندازه گیری مطلق است.

خط فقر نسبی و مطلق در جهان

منبع: Ravallion (2012)

بر بنیاد یافته های این روش طی سال ۲۰۰۸ حدود ۴۷ فیصد (چیزی کمتر از نصف) کل جمعیت کشورهای روبه انکشاف در فقر نسبی به سر می بردند که از آنجمله ۲۲ فیصد آن در زیر خط فقر مطلق یعنی کمتر از ۱.۲۵ دالر در روز بوده است. با در نظر داشت همین روش، نرخ فقر نسبی برای کشورهای پر درآمد ۲۴ فیصد در سال ۲۰۰۸ سنجش شده که در آن هیچ یک زیر فقر مطلق نبوده است.

^۵ weakly relative measures

نقش

سرمایه

انسانی

در

رشد

و

توسعه

اقتصادی

احمد زیا طارق، اقتصاددان سیاست

پولی

تعریف و مفهوم سرمایه انسانی

امروز نقش و اهمیت نیروی انسانی در مراحل تولید و ارائه خدمات در جوامع بشری به عنوان مهم ترین عامل مشخص شده است. شکی نیست که عامل انسانی مهم ترین بخش تحول و توسعه جوامع است. با نگاهی به مراحل تمدن بشری مشخص می شود که نقش نیروی انسانی از نیروی کار ساده (قدرت بازو و کار میخانیکی) به سرمایه انسانی (دانش و مهارت) که مهمترین عامل تولید به شمار می رود تکامل یافته است، چرا که اگر انسان ها نتوانند از ابزارها و تجهیزات پیشرفته و تکنولوژی استفاده مطلوب نمایند عملاً پیشرفت تکنولوژی فاقد مؤثریت لازم خواهد بود.

سرمایه انسانی عبارت است از علم و دانش، مهارت، توان و قابلیت و نهایتاً انضباط و اخلاقی که از طریق تعلیم و تربیت و تجربه، به طرق مختلف در نیروی کار جامعه ذخیره و باعث افزایش مولدیت نیروی انسانی شده که موجب افزایش تولید کالاها و خدمات در جامعه میگردد. در نگاه دیگر، سرمایه انسانی در حقیقت ارتقاء توانایی تولیدی افراد میباشد. سرمایه گذاری در نیروی انسانی و بلند بردن کیفیت نیروی کار یکی از زمینه ها و راه های اصلی و اساسی افزایش مولدیت و تسریع رشد اقتصادی جامعه است. در واقع خصوصیات کیفی انسان نوعی سرمایه است، چرا که این خصوصیات می تواند موجب بهره وری که زمینه ساز برای تولید بیشتر درآمد و رفاه بیشتر است، گردد.

اگر به روند سرازیر شدن مقادیر هنگفت از سرمایه های فیزیکی و مادی توسط کشورها و سازمانهای بین المللی به کشورهای جهان سوم نگاه کنیم، میابیم که این کمکها موجب تسریع روند توسعه اقتصادی در تمامی این کشورها نگردیده، بلکه صرفاً کشورهایی که از یک سازمان کارآمد و در عین حال از سرمایه های انسانی متخصص (کشورهاییکه دارنده سطح بالای سرمایه بشری) برخوردار بوده اند، توانسته اند سرمایه فیزیکی و مادی را به گونه مناسب جذب و در تسریع روند رشد و انکشاف اقتصادی شان به کار گیرند.

این اصل که نیروی کار با کیفیت جزء سرمایه یک کارگاه به شمار می رود، سبب گردیده است که کشورهای پیشرفته اهمیت بیشتری به پرورش و تربیت نیروی کار و روابط و مناسبات انسانی در مراحل تولید صنعتی قائل شوند. این کشورها به تجربه دریافته اند که افزایش بهره وری از طریق ارتقاء کیفیت نیروی کار سریع تر قابل تحقق است. اگر چه با جایگزین کردن ماشین آلات مُدرن، تغییر و اصلاح سیاست ها و... می توان بهره وری را بهبود بخشید اما باید توجه داشت که این موارد نیز به عنوان عوامل اصلی در گرو قابلیت ها و انگیزه های منابع انسانی می باشد و به جرأت می توان ادعا کرد که هر ماشینی در نهایت یک ظرفیت تعریف شده دارد که بیش از آن نمی توان انتظار داشت. اما در برابر، ظرفیت های انسان تا بی نهایت است.

تعلیم و تربیت به عنوان بارزترین نماد سرمایه گذاری انسانی، نقش اصلی در بهبود بهره وری نیروی انسانی را ایفاء می کند. تعلیم و تربیت از یک طرف به بازدهی و توانایی نیروی کار افزوده و استعدادها را شکوفا می سازد و از طرف دیگر زمینه به کارگیری تکنولوژی برتر و بالاتر را برای نیروی کار فراهم می کند.

مورد سرمایه انسانی را گذاشت که اهمیت آن با گذشت زمان بیشتر می شود. به عقیده بیکر، سرمایه‌گذاری در تعلیم و تربیت، صحت و... سرمایه گذاری در سرمایه بشری بوده که بصورت قابل ملاحظه انکشاف اقتصادی و سطح رفاه در جامعه را بهبود می بخشد. روبرت سالو، روبرت لوکاس و پاول رومر از اقتصاددانان دیگری اند که با ارائه مدل های مختلف بر اهمیت سرمایه بشری در روند انکشاف اقتصادی کشورها تاکید می ورزند.

الی اواسط دهه ۱۹۸۰ میلادی، مدل رشد کلاسیکهای جدید را فرض بر آن بود که هر گاه موجودی سرمایه در پروسه انکشاف بیش از حد افزایش یابد، منجر به پدیده بازدهی نزولی نظر به مقیاس شده و روند رشد اقتصادی را بطی میسازد. برای اینکه از کاهش رشد اقتصادی جلوگیری بعمل آید، از تزریق بیش از حد تکنالوژی کاسته شود. این بدان معنی است که افزایش تولیدات ضرورت به افزایش همزمان تمامی عوامل تولید بخصوص سرمایه و نیروی کار دارد. مدل رشد اقتصادی کلاسیک های جدید که توسط روبرت سالو انکشاف داده شده، رشد تولیدات را وابسته به رشد دو عامل تولید یعنی سرمایه و نیروی کار و تغییرات در سطح تکنالوژی میدانند. این مدل در تشریح تجارب انکشاف اقتصادی امریکا و سایر کشورهای صنعتی جهان خیلی ها مفید واقع گردید.

اما پروسه انکشاف اقتصادی کشورهای جنوب آسیا (کوریای جنوبی، سنگاپور، تایلند، مالیزی و...) خلاف مدل رشد کلاسیک های جدید را به اثبات رساند زیرا این اقتصادها بطور مسلسل شاهد نرخ بالای رشد اقتصادی بوده و در عین حال پدیده بازدهی نزولی در آن به چشم نمی خورد. این امر باعث شد که اقتصاد دانان در حصه به تحقیق بیشتر بپردازند. پاول رومر در اواسط دهه ۱۹۸۰ میلادی با ارائه مدل جدیدی در عرصه رشد اقتصادی، سرمایه بشری را منحصی یک عامل مؤثر در کنار سرمایه فزیک (تکنالوژی) قرار داد. رومر با این تلاش خود نشان داد که تکنالوژی یگانه نیروی محرکه انکشاف اقتصادی در کشورهای جنوب آسیا نبوده، بلکه عوامل دیگری نیز وجود داشته که منجر به تسریع جریان انکشاف اقتصادی این کشورها گردیده است. به این ترتیب رومر استدلال نمود جریان رشد این کشورها نشان میدهد که پدیده بازدهی نزولی نظر به مقیاس موضوعی است بی اساس و غیر عملی. بدین معنی که، مولدین که تکنالوژی بیشتر را استفاده میکنند، افراد تحصیل

امروز دیگر کار به عنوان یک عامل کمی در تولید و توسعه مطرح نیست، بلکه توجه به کیفیت و مؤثریت نیروی کار و افزایش بهره وری به دلیل آثار و نتایج سودمند آن بسیار زیاد می باشد. تاریخ جاپان گواه بر این موضوع است که بازسازی جاپان در سالهای بعد از جنگ دوم جهانی عمدتاً به اتکای سرمایه انسانی گسترده آن کشور بوده، نه سرمایه های وارداتی از خارج یا منابع مادی. همچنان جاپان از جمله کشورهاییست که دارای منابع طبیعی ناچیز می باشد اما امروز یکی از ثروتمندترین کشورهای جهان است.

نظریات دانشمندان در باره اهمیت سرمایه انسانی

اصطلاح سرمایه بشری برای بار اول توسط جکوب مینسر اقتصاد دان امریکایی در اواخر دهه ۱۹۵۰ بکار گرفته شد. اما استفاده سیستماتیک و اساسی این اصطلاح به تودروشولتز و گری بیکر برندگان جایزه نوبل نسبت داده می شود. شولتز به این باور بود که سرمایه‌گذاری در سرمایه بشری می تواند مؤلدیت نیروی کار را افزایش داده و سطح تولیدات زراعتی و به این ترتیب ثروت یک جامعه را بلند ببرد. بیکر با انتشار کتاب خود بنام "سرمایه بشری" بنیاد مطالعات در

شاخص انکشاف اقتصادی در نظر بگیریم، می بینیم که تولید ناخالص داخلی سرانه کشورها جنوب و سایر کشورهای کمتر انکشاف یافته آسیای چون هند، پاکستان، بنگله دیش، فلیپین، سریلانکا، بوتان و نیپال در تحت ۲۹۰۰ دالر قرار داشته، حال آنکه این شاخص در کشورهای شرق آسیا چون تایلند، مالیزی، سنگاپور، چین و کوریای جنوبی از ۵۳۹۵ الی ۴۶۲۴۱ دالر را نشان میدهد. در حالیکه تولید ناخالص داخلی سرانه درین کشورها، به استثنای مالزی، در دهه ۱۹۶۰ میلادی کمتر از ۲۰۰ دالر بوده (بگونه مثال کوریای جنوبی در سال ۱۹۶۶ دارای تولید ناخالص داخلی سرانه ۱۳۰ دالر بوده) که تمامی این کشورها در حقیقت در یک سطح مشابه انکشاف اقتصادی قرار داشته و کاملاً قابل مقایسه بودند.

در روشنی معلومات فوق، سوال اینجاست که چه عاملی باعث تفاوت چشمگیر در رشد تولید ناخالص داخلی سرانه این کشورها گردیده، تا حدیکه تولید ناخالص داخلی سرانه در سنگاپور ۲۳۰ برابر، کشور کوریا ۱۷۰ برابر تایلند ۲۵ برابر و مالیزی در حدود ۴۰ برابر تزیید نموده، درحالیکه تولید ناخالص ملی سرانه کشورهای کمتر انکشاف یافته و کشورهای در حال توسعه جنوب آسیا افزایش ناچیزی ۲ تا ۱۰ برابر را نشان میدهد؟

مسئلاً عوامل مختلفی چون فرهنگی، اجتماعی، سیاستهای اقتصادی، سطح انکشاف نهادها، موقعیت جغرافیای، منابع طبیعی موجود در کشور و فرصت های زمانی میتواند موجب این تفاوت گردد. از اینکه مورد بحث قرار دادن همه این عوامل کاریست مشکل و در عین حال موضوع مورد بحث ما نیستند، لذا تنها تأثیر سرمایه بشری در روند انکشاف اقتصادی این کشورها مورد بحث قرار میدهم. اکنون برای اینکه بدانیم آیا سرمایه بشری سالم (باید گفت که صحت نیز یکی از عوامل مؤثر در مؤلدیت نیروی کار است، ازینرو اصطلاح سالم بودن نیروی کار را در کنار سرمایه بشری اضافه می نمائیم) یکی از عوامل مهم در بیان توسعه اقتصادی کشورهای جنوب آسیای بوده یا خیر، میخواهم ارقام حقیقی راجع به سطح صحت، سطح سواد (سرمایه بشری) و تولید ناخالص داخلی سرانه درین کشورها را مقایسه نمائیم.

ارقام ارائه شده در مورد سطح عمومی سواد در کشورهای شرق و جنوب و سایر کشورهای کمتر انکشاف یافته آسیای نشان میدهد (در دهه ۱۹۶۰ هنگامیکه اکثریت این کشورها در عین مرحله ◀

کرده، مجرب و سالم را نیز استخدام مینمایند. این امر سبب میگردد که نه تنها نیروی کار بیشتر مولد بوده، بلکه این نیروی کار متخصص سرمایه و تکنالوژی را نیز بصورت مؤثرتر مورد استفاده قرار میدهند. لذا سرمایه بشری، در کنار تکنالوژی، محرک قوی در پروسه رشد و انکشاف اقتصادی میباشد.

نگاهی به تجارب عملی کشورها درین بحث بمنظور دانستن بهتر نقش سرمایه بشری در روند انکشاف اقتصادی کشورها، نگاهی مختصری به نقش سرمایه بشری در پروسه انکشاف اقتصادی کشورهای شرق، جنوب و سایر کشورهای کمتر انکشاف یافته آسیا انداخته و میان آنها مقایسه مینمائیم.

هر گاه به روند انکشاف اقتصادی کشورهای آسیایی نظر اندازیم، اختلافات قابل ملاحظه ای را میان این کشورها مشاهده خواهیم کرد. بطور مثال، اگر تولید ناخالص داخلی سرانه را بحیث مقیاس یا

۱۹۶۰ میلادی، دارای پایین ترین سطح صحت بوده اند. طور مثال، در تمام کشورهای جنوب آسیا نرخ امید به زندگی در تحت ۴۵ سال، حتی در بوتان و نیپال نرخ کمتر از ۴۰ سال را، نشان میداد. در حالیکه ارقام در دهه ۱۹۶۰ در کشورهای شرق آسیا نرخ توقع به زندگی بالاتر از ۵۰ سال را نشان میداد. بگونه مثال، در جمهوری کوریا ۵۴ سال، مالیزی ۵۳ سال و تایلند ۵۱ سال بوده است. طی چند دهه گذشته کشورهای جنوب آسیا با تلاشهای پیگیرانه توانستند که نرخ امید به زندگی را بالاتر از ۶۰ سال برسانند، در حالیکه کشورهای جنوب شرق آسیا بازهم پیشی گرفتند، طوریکه نرخ امید به زندگی در مالیزی ۷۴ سال، جمهوری کوریا ۶۸ سال، سنگاپور ۸۱ سال و در تایلند ۷۴ سال رسیده است.

این اختلاف در سرمایه انسانی میان کشورهای جنوب و شرق آسیا باعث گردید تا تفاوت قابل ملاحظه ای میان تولید ناخالص داخلی سرانه منحنی شاخص اندازه گیری انکشاف اقتصادی و استندرد زندگی، این کشورها به وجود بیاید. اعداد و ارقام راجع به تولید ناخالص داخلی سرانه در کشورهای جنوب و سایر کشورهای کمتر انکشاف یافته آسیای نشان میدهد که تولید ناخالص سرانه درین کشورها بمقایسه کشورهای شرق آسیا خیلی ها کم میباشد. مثلاً در سال ۲۰۱۱ تولید ناخالص داخلی سرانه در هند ۱۴۲۰ دالر، در پاکستان ۱۱۲۰ دالر، در بنگله دیش ۷۶۷ دالر، در فلپین ۲۲۱۰ دالر، در سریلانکا ۲۵۸۰ دالر و در نیپال ۵۴۰ دالر بوده، در مقابل تولید ناخالص داخلی سرانه در کشورهای شرق آسیا رقم بسیار بالا را نشان میدهد. طور مثال تولید ناخالص داخلی سرانه در چین ۴۹۳۰ دالر، تایلند ۵۳۹۵ دالر، مالیزی ۸۴۲۰ دالر، کوریای جنوبی ۲۰۸۷۰ دالر و سنگاپور ۴۲۹۳۰ دالر میباشد. در حالیکه تولید ناخالص داخلی سرانه درین کشورها، به استثنای مالیزی، در دهه ۱۹۶۰ میلادی قابل مقایسه بوده و تمامی این کشورها در حقیقت در یک سطح مشابه انکشاف اقتصادی قرار داشتند.

از بحث های بالا به این نتیجه میرسیم که: اولاً در دهه ۱۹۶۰ اکثریت کشورهای آسیایی در عین مرحله انکشاف اقتصادی قرار داشتند، اما اکنون تفاوت قابل ملاحظه میان این کشورها از نگاه تولید ناخالص ملی سرانه وجود دارد. به جرأت میتوان گفت که کشورهای جنوب آسیا قادر نخواهند بود که خود را در رده کشورهای شرق آسیا که لقب پلنگ های آسیایی را به خود اختصاص داده اند، قرار دهند. ثانیاً با وجودیکه تمام کشورهای آسیای در دهه ۱۹۶۰ از نگاه تولید ناخالص داخلی سرانه قابل مقایسه بودند، ولی از نگاه سرمایه های بشری بر حسب نیروی تحصیل یافته و سالم تفاوت چشمگیری میان این کشورها موجود بود، کشورهای شرق آسیا از سطح بالای سرمایه بشری نسبت به سایر کشورهای آسیایی برخوردار بودند. اکنون هم اکثریت مطلق اتباع کشورهای شرق آسیا از سطح بالای سواد بهره مند اند، در حالیکه سایر کشورهای آسیایی در فاصله ای دور از این کشورها قرار دارند. ثالثاً، بر اساس حقایق که بیان شد، رشد و انکشاف سریع اقتصادی کشورهای شرق آسیا تا حد زیادی بستگی به سرمایه انسانی سالمی دارد که این کشورها حتی در دهه ۱۹۶۰ از آن برخوردار بودند.

انکشاف اقتصادی قرار داشتند که کشورهای شرق آسیا بمقایسه کشور های جنوب آسیا از سطح بالای سواد برخوردار بودند. در دهه ۱۹۶۰، نرخ سواد در جمهوری کوریا ۷۱ درصد، در تایلند ۶۸ درصد، در سنگاپور ۷۰ درصد و در چین و مالیزی بالاتر از ۵۰ درصد بوده، در حالیکه نرخ عمومی سواد در کشورهای جنوب آسیا به مراتب پایین بوده، طوریکه در نیپال ۹ درصد، پاکستان ۱۵ درصد، بنگله دیش ۲۲ درصد، هند ۳۰ درصد و کامبوج ۳۸ درصد بوده است. با وجود تلاش های پی هم کشورهای جنوب آسیا، سطح سواد درین کشورها اکنون هم در تحت ۶۵ درصد قرار دارد، در حالیکه سطح سواد در کشورهای شرق آسیا نرخ قابل ملاحظه بالایی را نشان میدهد. بطورمثال، این نرخ در جمهوری کوریا به ۱۰۰ درصد، در چین ۹۴ درصد، در سنگاپور ۹۵ درصد و در مالیزی بالاتر از ۹۳ درصد رسیده است.

به همین ترتیب ارقام راجع به سطح صحت (یک شاخص اساسی رفاه مردم است که با انکشاف اقتصادی رابطه ناگسستگی دارد) بر حسب نرخ امید به زندگی، نشان میدهد که کشورهای جنوب آسیا به مقایسه کشورهای شرق آسیا، در دهه

د انکشاف سرمایه انساني نسبت به کشورهای جنوب آسیا و سایر کشورهای عقب مانده آسیایی پیشی بگیرند. واقعیت اینست که کشورهای شرق آسیا در دهه ۱۹۷۰ و حتی قبل از آن، یک فیصدی قابل ملاحظه تولید ناخالص داخلی خود را در بخش های معارف و صحت سرمایه گذاری می کردند، در حالیکه کشورهای جنوب و سایر کشورهای کمتر انکشاف یافته آسیایی یک فیصدی بسیار ناچیز از تولید ناخالص داخلی سرانه خود را در بخش های معارف و صحت سرمایه گذاری می نمودند. طور مثال، در دهه ۱۹۶۰ دولت ها در کشورهای جنوب آسیا بشکل سرانه مقادیر ناچیز بین ۴۰ سنت تا ۱۶۰ دالر را بشکل سرانه در سکتور معارف سرمایه گذاری می کردند، در حالیکه در تحت عین شرایط اقتصادی، کشورهای شرق آسیا مبالغ بین ۹۰۱۰ دالر الی ۱۶۴۰ دالر را در سکتور معارف سرمایه گذاری می کردند. به همین ترتیب کشورهای جنوب آسیا مبالغ محدودی را در بخش صحت سرمایه گذاری می نمودند، در مقابل کشورهای شرق آسیا یک فیصدی قابل ملاحظه ای از تولید ناخالص داخلی خود را در سکتور صحت سرمایه گذاری می کردند. مثلاً پاکستان ۱۲ سنت دالر و در مقابل کشور مالیزیا ۵۵ دالر را سرمایه گذاری می نمود. این تفاوت سرمایه گذاری در سکتورهای معارف و صحت در زمان فعلی میان این دو گروپ کشورها نیز موجود می باشد.

این بدان معنی است که کشورهای شرق آسیا، در مراحل ابتدایی انکشاف اقتصادی شان، سرمایه گذاری در سکتورهای معارف و صحت را نسبت به کشورهای جنوب آسیا در اولویت قرار دادند. تأثیرات این سرمایه گذاری بصورت مستقیم در شکل نرخ بلند سواد و افزایش قابل ملاحظه امید به زندگی تبارز نمود، این امر موجب سطح بلند عاید سرانه و انکشاف اقتصادی در این کشورها گردید.

نگاهی به سرمایه انسانی در افغانستان

در حدود بیش از سه دهه جنگ های تحمیلی و دست درازیه های بیگانه گان و بی ثباتی سیاسی، اقتصاد کشورمان صدمات جبران ناپذیری را متحمل گردید، اکثریت زیربنای اقتصادی کشور به ویرانه مبدل گردیده و فعالیت های اقتصادی در پایین ترین سطح خود نزول نمود. آسیب این

نتیجه کلی که میتواند بدست بیاید اینست که سرمایه انسانی نقش بسزایی در روند انکشاف اقتصادی کشور ها داشته، برای اینکه یک کشور بتواند روند انکشاف اقتصادی خویش را بشکل سالم به پیش ببرد، باید حداقل ۷۰ درصد و یا بیشتر نفوس آن با سواد باشند. بدین معنی است، که اگر فیصدی بالای نفوس یک کشور باسواد باشند، حتی دانش ابتدایی که قادر به خواندن اخبار باشد، این باعث باز شدن فکر افراد شده و کارگرانی با ذهنیت روشن را به جامعه تقدیم میکند که حداقل از نظر نظم، وقت شناسی و وظیفه شناسی ارزشمند خواهد بود. در کل این امر سبب پیش برد پروسه تولید به شکل مؤثر آن می گردد. درست کشور های شرق آسیا با داشتن تعداد قابل ملاحظه افراد تحصیل کرده و سالم و سیاست های دوستانه اقتصادی دولت، توانستند که در جایگاه اقتصادی امروزه خود برسند.

اکنون سوال اینست که چه عاملی باعث این تفاوت چشمگیر در سرمایه انسانی میان کشورها گردید؟

با وجودیکه اکثریت کشورهای آسیایی در دهه ۱۹۶۰ دارای عین سطح انکشاف اقتصادی بودند، کشور های شرق آسیا توانستند که

مردم افغانستان کاملاً از نعمت سواد بی بهره اند و ۳۴ درصد مردم (افراد دارای سن ۱۵ و بالاتر از آن) کشور باسواد اند که بیشتر این افراد تنها توانایی خواندن و نوشتن را دارند. سازمان ملل همچنین سطح بی سوادی در روستاهای کشور را نگران کننده خوانده و ابراز داشته که ۹۰ درصد زنان و ۶۳ درصد مردان در روستاها بی سواد اند.

به این ترتیب سطح پایین سواد در کشور یکی از مشکلات عمده است که روند رشد و انکشاف اقتصادی کشور را بطی می سازد. یکی از عوامل که افغانستان نتوانست از کمک های هنگفت خارجی طی بیش از یک دهه گذشته در تسریع جریان انکشاف اقتصادی بطور موثر استفاده کند، نبود نیروی انسانی متخصص است.

هر چند دولت طبعاً توجه زیادی به معارف کشور داشته است؛ اما این یک پروسه طولانی می باشد که بعد از مسئله، امنیت؛ باید روی معارف توجه بیشتری صورت گیرد و بالای معارف و سواد آموزی سرمایه گذاری بیشتر شود؛ چون شکل گیری رشد و انکشاف اقتصادی کشور نیز از همین جوانانی صورت می گیرد که امروز سرگرم آموختن دانش اند.

به هر اندازه که ما بتوانیم نیروی انسانی خود را به علوم و فنون جدید مجهز سازیم، به همان نسبت می توانیم منابع تولیدی خود را به شکل کارا و مؤثر به کار اندازیم و در نتیجه سطح مؤثریت و بهره وری و تولیدات داخلی خود را از لحاظ کمی و کیفی به گونه چشمگیری افزایش دهیم. یعنی بلند بردن هر چه بیشتر سطح سواد و تحصیل، رشد روزافزون نیروی فعال کاری و تولید داخلی را در پی خواهد داشت.

هم چنان استفاده از تکنالوژی جدید که به تولیدکنندگان در کشور امکان می دهد تا از روشهای تازه تولیدی استفاده نمایند، نیز به میزان سرمایه انسانی در کشور وابسته است. شواهد موجود نشان می دهد که سطح درآمد بالا (در سطح کشور و یا حتی در سطح خانواده ها) با آموزش و صحت بهتر همراه است. یعنی برای درآمد بالاداشتن، هم آموزش بیشتر لازم است و هم صحت بهتر. می خواهیم بگوییم که افراد سالم و آموزش دیده، معمولاً درآمد بیشتری دارند و قادرند برای دست یابی به سرمایه انسانی بیشتر، سرمایه گذاری نمایند. بنابراین به عنوان بخشی از سیاست های دولت برای توسعه اقتصادی، باید به این رابطه توجه خاص صورت گیرد و میزان سرمایه گذاری در بخش های معارف و صحت افزایش داده شود تا با این طریق سکتور معارف و صحت از لحاظ کمی و کیفی بهبود یابد. ■

مأخذ

Human resource, technological innovation and economic growth, Denis Fred Simon and Cong Cao, Cambridge University Press. (www.cambridge.org)
Intelligence, Human Capital, and Economic Growth, Garrett Jones and W. Joel (www.jsoc.org)
Human Resource Development and the Formulation of National Economic Policy, Vernon M. Briggs Jr. (www.digitalcommons.ilr.cornell.edu)
Human Capital and Economic Growth, Hyun H. Son
www.hdrstats.undp.org/en/table
www.worldbank.org
www.imf.org

تجاوزات و خودسری ها در حدی بود که مکاتب و پوهنتونها سالهای دراز در اکثریت مناطق کشور بسته بودند (با تاسف که امروز هم مکاتب در خیلی از ساحات کشور بسته اند) این حالت باعث گردید تا یک فیصدی فوق العاده بالای از نفوس کشور از مزیت سواد بی بهره بمانند. در سال ۲۰۰۲ تنها ۱۲ درصد افراد کشور که شامل افراد دارای سن ۱۵ و بالاتر از آن میشود، باسواد بودند. با ایجاد حکومت جدید و سرازیر شدن میلیونها دالر توسط کشورهای مختلف و نهاد های بین المللی، روند توسعه فعالیت های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی در کشور از نو آغاز گردید. در استراتژی انکشاف ملی افغانستان، یکی از وظایف عمده دولت افغانستان بلند بردن سطح سواد در کشور تعیین گردید. به اساس آمار و ارقام ارائه شده از طرف احصاییه مرکزی افغانستان، به تعداد ۱۳۵۱۵ باب مکتب و به تعداد ۲۴ پوهنتون دولتی و ۶۴ پوهنتون خصوصی در کشور فعالیت دارند. با آنهم سازمان ملل متحد، اعلام کرده است که افغانستان از جمله کشورهای دارای سطح پایین سواد در جهان است. بنابر آمار های این سازمان، در حال حاضر ۶۶ درصد

د کاروبار اداره کول

عبدالله دوست

د پولی سیاست د پولی سکټور څانګړی شنونکی

هماهنگی را منځته کول دي او د کاروبار موخې ته په ګډه ځان رسول دي.

په دې برخه کې ډیر کارونه نغښتی دي چې ځینې یې دا دي:

- د کارکوونکو استخدام
- کارکوونکو ته د دندو لایحې جوړول
- د کارکوونکو کاري ظرفیت لوړول
- د منابعو (لکه خام مواد) لاس ته راوړنه
- او داسې نور

رهبري یا لارښوونه:

رهبري په کاروبار کې د شامل کسانو هڅول څخه عبارت ده چې د کاروبار موخو لپاره کار کوي، چې په کې د منابعو په سم ډول وېشل او د یو اغیزناکه ادارې سیستم په لاره اچول شامل دي، د دې لپاره چې رهبري یا لارښوونه مو کړي وي باید ښه تکړه او با استعداد کارکوونکي په کار وګمارل شي، دا باید درک شي چې د کارکوونکو د توانایی او استعداد په مقابل کې څومره لاسته راوړنې یا محصولات په لاس راځي.

کنټرول:

دا د کاروبار د اداره کولو هغه برخه ده چې د کارونو څرنگوالی او څومره والی څاری او دا په ډاګه کوي چې آیا ټول کارونه د پلان سره سم دي او که د پلان څخه ګرځیدلي دي، دا کار د دې زمینه مساعدوی څو په کارونو کې د پلان څخه د ګرځیدو مخه ونیول شي او ستونزه په لومړي قدم کې په ګوته او د حل لپاره یې هلې ځلې وشي، په دې برخه کې دا هم معلومېږي چې د څومره منابعو په مصرفولو څومره لاسته راوړنې یا تولیدات لرو. د کنټرول ډیره مهمه برخه د بودجې یا مالي برخه ده، په دې برخه کې دا په ګوته کیږي چې کومه بودجه چې په پلان کې د

د دې لپاره چې منظم او خوځنده کاروبار ولرو دا اړینه ده چې کاروبار باید ښه اداره کړو تر څو په کاروبار کې د بی ځایه لګښتونو او بی ځایه وخت او منابعو د ضائع کیدلو مخه ونیول شي او همدا رنگه وکولای شو څو د لږ منابعو لږ وخت او لږ فعالیت په نتیجه کې ډیری لاسته راوړنې ولرو. له دې کبله ویلای شو چې: اداره له پلان جوړونې، متحرک کولو، استخدام کولو، رهبري کولو او کنټرول کولو څخه عبارت ده.

نو په همدې بنسټ د کاروبار اداره د منابعو له تنظیم او ادارې څخه عبارت دی څو وکولای شو د کاروبار موخه په لاس راوړو چې په کې پلان، تشکیل، رهبري یا لارښوونه او کنټرول شامل دي.

که څه هم د کاروبار اداره کول ډیرې زیاتې برخې او اړخونه لري، خو څو مهم ټکي یې چې د زیات اهمیت لرونکي دي په لاندې ډول یې تشریح کوو:

پلان:

په کاروبار کې پلان یو ډیر مهم اصل دی، که چیرې پلان نه وي د کارونو سرته رسونه په خپل وخت ناشونې ده، پلان یعنې مخکې له مخکې تدبیر نیول چې څه باید وشي، څرنگه باید وشي، کله باید وشي او څوک یې باید وکړي. همدارنگه پلان د موخو / کارونو ټاکل او د هغه ترتیبول دي، د کاروبار اداره کول اوږد مهاله او لنډ مهاله پلانونه لري.

تشکیل:

د هغه مسئولیتونه تعینول دي چې باید اجراء شي، د برخو او ډیپارتمنتونو په اساس د مسئولیتونو ګروپ بندي او د وظایفو او مسئولیتونو مشخصول. له تشکیل څخه موخه په کارونو کې

یو کار لپاره ځانگړې شوې په هماغه اندازه کار شوی او په هماغه اندازه بودجه مصرف شوی، که کوم توپیر لیدل کیږي هغه دې د راپور په ډول د کاروبار د اداره کولو مسئول ته د راتلونکي کارونو د ښه پلان کولو په هکله وړاندې کوي.

د بشري منابعو اداره کول:

د بشري منابعو اداره کول: په کاروبار کې د کارکوونکو د استخدام، تنظیم او هغوی ته د کارکولو د لارښوونې او روزنې څخه عبارت دی.

دا برخه لاندې ګټې رانغاړي:

- د کارکوونکو استخدام: پدې برخه کې دا پریکړه کیږي چې په کاروبار کې د کوم استعداد لرونکی کارکوونکو ته اړتیا شته، د هغه د دندو لایحه جوړول، د داخل څخه د کارکوونکو استخدام یا د آزاد بازار څخه د کارکوونکې استخدام او د استخدام د لړۍ په لاره اچول.
- کارکوونکو ته تریننگ ورکول: کارکوونکو ته تریننگ ورکول څو هغوي ورته سپارل شوي کارونه په ښه توګه سرته ورسوي.
- د کارکوونکو ارزونه او ستاینه: دا داسې برخه ده چې په دې کې د کارکوونکو کړنې تر نظر لاندې نیول کیږي، هغه کسان چې ښه کار کوي باید ستاینه یې وشي او نورو کارکوونکو ته د هغوي د کړنې د څرنگوالي او سمون په هکله لارښوونې کول. (د کارکوونکو د ارزونې په ترڅ کې باید د هغوی د کار څرنگوالی، رویه، او لاسته راوړنې په نظر کې ونیول شي).
- امتیازات: په دې برخه کې دا په ګوته کیږي چې کارکوونکو ته د کاروبار د عوایدو په نظر کې نیولو سره څومره امتیازات ورکول شي. چې په دې کې کسبې معاشات، تشویق، بونس او داسې نور شامل دي.

کاروبار:

د ګټې د لاسته راوړلو لپاره چې کوم مشروع کړنې تر سره کیږي عبارت دی له کاروبار څخه. کاروبارونه څلور ډوله لري:

۱- انفرادي یا شخصي کاروبار

۲- شراکت

۳- کارفوریشن یا سهامی کاروبار

۴- کوفراتیف یا د خلکو ګروپي کاروبار

- انفرادي یا شخصي کاروبار Sole Proprietorship: عبارت دی له یو نفر څخه چې د کاروبار مالک وي، د کاروبار ټولې ګټې او تاوانونه همدې نفر ته متوجه وي.
- شراکت Partnership: هغه ته ویل کیږي چې په کاروبار کې دوه یا ډیر نفر د ګټې لاسته راوړلو لپاره کار کوي، شریکان تل یو اندازه منابع کاروبار ته نه راوړي د بیلګې په توګه په شراکت کې یو نفر پیسې او بل دوکان ګډلوی او شریک کیږي یا یو نفر په کاروبار کې پیسې لګوي او بل نفر کاروبار پر مخ بیایي. شریکان څو ډوله وي. چې په لاندې ډول دي. تش په نامه شریک، فعال شریکان، د پانګې شریکان، د کار شریکان، عام شریکان، د اعتبار شریکان، او داسې نور
- سهامی شرکتونه یا کارپوریشن Joint Stock Company or Corporation: دا هغه ډول شرکتونه دي چې د حکومت د قانون په اډانه کې ډیر ونډه لرونکي دي، که یو ونډه لرونکی شرکت د څو کاروبار کوونکو لخوا منځ ته راځي باید اعلان وکړي چې څومره پانګه لري او څومره پیسې د سهامو یا په کاروبار کې د کوچنیو برخو اخیستلو له لارې په کاروبار کې لګوي. که څه هم په افغانستان کې اوس مهال داسې شرکتونه نه تر سترګو کیږي خو په پرمختللي نړۍ کې دا شرکتونو ډېر مهم رول لري.
- کوفراتیفونه: دا هغه کارکوونکي دي چې په ګروپي ډول کاروبار منځته بیایي، د بیلګې په توګه د خیاطانو یوه ډلګه کاروباریان راغونډ شوي څو د خیاطۍ په برخه کې په ګډه هغه کارونه تر سره کړي چې د په یوازې توګه د یوخیاط لپاره نا شونې وي لکه، د کالیو او نورو تولیداتو جوړول او د هغوي صادرو لپاره بهرنی هېوادونو ته. ■

بازارهای مالی

و

ضرورت ایجاد آن برای
افغانستان

حسب الله ذکی

مدیر بخش خطرات مالی د افغانستان بانک

قراریکه ما شاهد تحولات چشمگیر و قابل ملاحظه کشور های جهان در سایر عرصه ها چون اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، تکنیکی و غیره هستیم. همه این تحولات ناشی از سعی و کوشش کشور های جهان در این عرصه ها بخاطر افزایش رفاه و بلند بردن سطح زندگی اتباع کشور های شان بوده است. بنابر این در بخش اقتصادی، کشور های جهان توانسته اند به معیارات رشد و توسعه اقتصادی نایل آیند که آن هم بر میگردد بر نقش سایر عوامل بلاخص عوامل بنیادین اقتصادی که نقش بازار های مالی در این عرصه نیز کلیدی به نظر می رسد و ارتباطات متشبین داخلی و خارجی کشور ها را از نگاه نیازمندی های مالی در سطح جهان مطرح میکند. بنابر آن موضوع مورد بحث، بر فرصت های بهره برداری از بازار های مالی برای افغانستان و ضرورت ایجاد آن برای رشد و توسعه اقتصاد کشور به صورت مداوم بر می گردد.

ابتداء جهت معلومات مزید، بازار های مالی را تعریف می نمائیم: بازار مالی عبارت از بازاری است که در آن پول اضافی افراد به کسانی که کسر یا کمبود بودجه دارند منتقل میشود. یعنی بازار مالی عبارت از بازاریست که در آن واحد های اقتصادی (دولت، تصدی ها و خانواده ها) نیاز های مالی و پولی شان را مرفوع می سازند. به شکلی که در این بازار ها همین واحدها در یک بخش منحیث فراهم کنندگان سرمایه پولی ظاهر شده و در بخش دیگر به حیث تقاضا کنندگان سرمایه پولی و مالی نقش را بازی میکنند و ارتباط آن ها از طریق سکتور بانکی منحیث میانجی تأمین میشود. اهمیت بازار های مالی را مثل بازار اوراق قرضه و سهام از این جنبه میتوان درک کرد که پول کسانی را که توان تولید را ندارند به کسانی می رساند که دارای چنین امکانات تولیدی هستند که در نتیجه این نقل و انتقالات مؤلدیت و مؤثریت اقتصاد

در این بازار ها وسایل ذیل یعنی: اوراق قرضه، اوراق خزانه، اسناد سهم، اسناد بهادار و مبادله ارز چه از بخش خصوصی و یا از بخش دولتی مبادله می شوند. بازار پول در حقیقت یک بازار متشکل از نظام بانکی و بورس اوراق بهادار است و یا بازار است شامل مؤسسات پولی و واسطه های مالی و اعتباری که به اعطای وام و دریافت وام فعالیت دارند، در بازار پول وسایل اعتباری که دارای سررسید کمتر از یکسال است، مبادله و داد ستد میگردد.

اوراق بهادار عمده که در بازار پول مبادله میشوند عبارت اند از: اوراق خزانه دولت، اوراق تجاری، قبولی بانک ها، قرارداد های باز خرید، اعتبار نامه های قابل قبول و انتقال، استقراض بین بانک ها وغیره...

بازار سرمایه عبارت از بازار مالی بوده که در آن اوراق بهادار و اسناد سهم که مدت شان بیشتر از یک سال باشد مبادله می

افزایش میابد و اهمیت آن در سیستم اقتصادی کشور بسیار مهم تلقی شده که دولت و سکتور خصوصی برای فعالیت های خود از این طریق پول تهیه میکنند و از طرف دیگر نرخ بهره درین جا تعیین میشود در این بازار ها (اوراق قرضه و سهام) که به نفع سیاست پولی بانک مرکزی است مبادله و داد و ستد میشود. بناً دیده میشود که در یک طرف بازار های مالی (بازار اوراق قرضه و سهام) و در طرف دیگر واسطه های مالی (بانکها، شرکت های بیمه) برای رشد مؤثر و مؤلدیت سیستم اقتصادی جا گزین گردیده است.

عموماً بازار های مالی به سه بخش ذیل تقسیم بندی میشود که عبارت اند از:

۱: بازار پول

۲: بازار سرمایه

۳: بازار اسعار

شوند، یعنی سررسید شان بیشتر از یک سال باشد مانند اسناد سهم کمپنی ها، شرکت ها و غیره.

بازار اسعار عبارت اند از بازی های که در آن اسعار مختلف خرید و فروش میشود. مانند دالر، یورو، پوند افغانی و غیره. تأمین نیاز های مالی واحدهای اقتصادی به شکل غیر مستقیم از طریق واسطه های مالی و به شکل مستقیم از طریق بازار های مالی صورت میگیرد. بازار مالی بهترین فرصت را برای تطبیق سیاست های مالی و پولی کشور ها دارا می باشد. یعنی در بخش سیاست مالی زمانیکه حکومت به کسر بودجه برای تأمین نیاز های مالی شان رو به رو میشوند یکی از راه ها جهت بیرون رفت از این معضله نشر اوراق خزانه دولت از طریق بانک مرکزی بوده می تواند، همچنان نشر اوراق قرضه برای بانک مرکزی در تطبیق سیاست های پولی بسا مهم بوده و حتی از این طریق می تواند پول های را که شامل دوران فعالیت های اقتصادی نماید و مردم از اینکه اوراق متذکره از مرجع معتبر نشر میشود علاقمندی شدید به خرید و نگهداری آن نشان میدهند.

پیرامون ماهیت موضوع فوق سوالی مطرح میشود که: آیا ما در افغانستان بازار مالی (پول و سرمایه) داریم؟ خوشبختانه افغانستان پس از سپری نمودن چند دهه فلاکت بار جنگ اکنون صفحه جدید از عملکردها و فعالیت ها را باز کرده است که در اثر آن سیستم بانکی افغانستان نیز تحولات اعظمی را که سال ها قبل آرزوی آنرا داشت تجربه میکند، تصویب قوانین جدید بانکی، قانون د افغانستان بانک، افزایش

در تعداد بانک های خصوصی، ارتباط ناگستنی بانک های داخلی با بانکهای خارجی از طریق سیستم های نوین سوئیفت، ویسترن یونین و کاربرد سافتویر های جدید و سریع در سایر بخش بانکداری موضوعاتی اند که در بخش بانکداری افغانستان بوجود آمده است. به منظور تطبیق هر چه بهتر سیاست های پولی و مالی در کشور، دسترسی و سرمایه گذاری در سازمان های بین المللی پولی، افزایش سرمایه گذاری ها، بهبود سطح زندگی افراد کشور و بخاطر رفع کسر بودجه متشبثین و تولید کنندگان در کشور و غیره اکنون شدیداً ضرورت احساس می گردد تا دولت جمهوری اسلامی افغانستان به اقدامات جدید و مؤثر دست بزند که خوشبختانه یک فرصت مناسب برای افغانستان موجود است تا نقش بارز خود را در طرح، ایجاد و تأسیس بازار های مالی ایفاء نماید که هفده بانک خصوصی افغانستان سهم خود را تا جایی انجام داده اند اما فعلاً تصور مردم ما بیشتر از آن است. فعلاً ۴٪ مردم کشور ما در این بانک ها حساب دارند و حدوداً پنج میلیارد دالر سرمایه این بانک ها را تشکیل میدهد بنأ ۹۶ در صد مردم کشور به خدمات بانکی دسترسی ندارند. بنأ بر اساس نیاز های اقتصادی فعلی کشور موجودیت همچو بازاری ضروری پنداشته می شود. ■

بانک بین المللی افغانستان لقب بهترین بانک

افغانستان را کسب کرد

۲۰۰۷ بدینسو اقدام به اجرای قرضه های کوچک و متوسط نموده که تا فعلاً بطور موفقانه ادامه دارد، در افغانستان مانند سایر کشورها صد ها تشبث کوچک و متوسط در مرکز و ولایات فعالیت دارند که نقش اساسی را در ایجاد اشتغال، تولید و رشد اقتصادی در میان فامیل ها، قراء، قصبات و شهر ها ایفاء می نمایند که بانکها در اصل منحيث تمويل تشبثات آنها نقش ارزنده را ایفاء می نمایند.

خدمات بانک بین المللی افغانستان مربوط به کدام گروپ خاص نبوده بلکه تمام افراد، مؤسسات و سکتور خصوصی از خدمات آن مستفید می گردند، روی همین اصل گفته می شود که که بانک بین المللی افغانستان شعار (همکار تر قی شما) را به وجه احسن در عمل پیاده نموده است. این بانک بطور معقول از اندوخته های مردم طوری استفاده بعمل آورده که از یکسو سپرده های مردم به مخاطره نیافتد و هم ازین اندوخته ها عمدتاً در رشد و انکشاف اقتصاد کشور استفاده مؤثر بعمل آید.

بانک بین المللی افغانستان خدمات بانکی متنوع را برای مشتریان در کشور انجام میدهد که قرار ذیل اند:

۱. اعطای انواع مختلف قرضه ها
۲. اعطای تضمین خط های بانکی
۳. افتتاح لیتراف کریدت
۴. انتقال پول به کشورهای خارجی به استفاده از سیستم (سويفت)

خلیل صدیق رئیس بانک بین المللی افغانستان

بانک بین المللی افغانستان، در مارچ سال ۲۰۰۴ به فعالیت آغاز نمود و این بانک یکی از بانکهای خصوصی داخلی در کشور است که در ترویج جدیدترین شیوه ها از قبیل ماشین های صرافی اتومات (ATM)، دبت کارتهای بین المللی و ترویج بانکداری الکترونیکی پیشتاز بوده و درین راستا نخستین گام ها را این بانک گذاشته است.

این بانک در راستای فعالیت خود با اجرای قرضه های مناسب در عرصه های مختلف مانند صنعت، ساختمان، توريد مواد اولیه، انکشاف تولیدات صنعتی، ایجاد ساختمان ها و رفع احتیاجات اولیه نقش اساسی را ایفاء نموده و از جولای سال

۵. افتتاح حسابات جاری و امانات جاری

۶. انتقال پول به همه ولایات کشور

۷. ارائه خدمات برداشت پول از ماشین های اتومات صرافی (ATM)

۸. به دسترس گذاشتن دبت کارت و وېسرفرکارت (کارت خرید انترنتی) به دارندگان حسابات بانکی نزد این بانک، تفاوت دبت کارت بانک بین المللی افغانستان با سایر بانکهای کشور درین است که دارندگان این کارت نه تنها می توانند با استفاده از آن در داخل کشور، بلکه در سایر کشور های جهان نیز از حسابات خویش پول برداشت نمایند.

۹. مشتریان این بانک با استفاده از سیستم (انترنت بینکنگ) می توانند صورت حساب و فعالیت حسابات خویش را مشاهده نمایند و از این طریق از یک حساب به حساب دیگر پول انتقال دهند.

این بانک قبل از بدسترس قرار دادن قرضه به مشتری، بالای باز

پرداخت قرضه از جانب متقاضی قرضه دقیقاً تحقیق و بررسی نموده و قبل از اجرای قرضه، گیرنده قرضه باید به بانک بیلانس فعالیت حد اقل دو ساله، بیلانس تجارتي، اسناد قانونی تضمین و قابل قبول بانک و سایر اسناد و معلومات مورد نیاز را ارائه نماید و بعد از غور و بررسی دقیق در مورد اجرای قرضه، از طرف کمیته مسوول تصمیم اخذ میگردد.

تمام اساسات این بانک بر سیستم (Flexcuble) استوار بوده که یکی از مشهور ترین سیستم ها در جهان می باشد، اکثر بانکهای مشهور در قاره های اروپا، آسیا و امریکا از آن استفاده نموده و رابطه بین مرکز این بانک و نمایندگی های این بانک در کابل و ولایات کاملاً (online) بوده و همچنان سیستم (Banking internet) بانک بین المللی افغانستان در کشور بی همتا است.

در سال ۲۰۱۲ بانک بین المللی افغانستان از طرف نشریه The Banker روزنامه فایننشیل تایمز که یکی از معتبر ترین و پر

را که در ویب سایت خود از نوع فعالیت بانک ها دارد با مراجعه فزیکي با بانکها و دید و بازدید، حقایق را جمعآوری می نمایند. بانک بین المللی افغانستان با سپری نمودن مراحل فوق صاحب چنین امتیاز گردیده است که این امتیاز مربوط تمام نظام مالی و بانکی کشور می باشد که در حقیقت این امر سر آغاز یک رقابت سالم بین بانکهای کشور بوده، تا همه در جهت هر چه بهتر شدن نظام بانکداری توجه جدی نموده و اعتماد جهان را برای نظام مالی و بانکی کشور افزایش دهند. از نظام بانکداری نوپای افغانستان ده سال نمی گذرد در حالیکه نظام بانکی سایر کشورها سابقه کاری صد ساله و دو صد ساله و یا کم و بیش دارند اما بعد ازین بانکهای افغانستان میتوانند بحیث بهترین بانکها در کشور و حتی در منطقه عرض اندام نمایند.

معیار بانکها درین موقف عبارت از سیستم بانکداری خوب و عدم مداخله سهامداران در امور بانکی است که یک اصل عمده نظام بانکداری را تشکیل میدهد، در نظام بانکداری باید هیئت مدیره در امور کاری خود استقلالیت داشته باشد نه اینکه نماینده سهامدار باشد، خوشبختانه بانک بین المللی افغانستان تمامی معیارهای فوق را با خود داشت، در حالیکه قبل ازین نشریه The Banker فایننشیل تایمز این شرایط را برای افغانستان مساعد ندیده بود تا مطابق آن بانکهای افغانستان را شامل سازد، حالا شرایط برای تمامی بانکهای افغانستان مساعد گردیده تا بتوانند مانند بانک بین المللی افغانستان شامل بهترین بانکهای کشور گردند. ■

خواننده ترین نشریه های اقتصادی جهان است و از سال ۱۹۲۶ تا حال همه ساله در ارتباط انتخاب و تثبیت بهترین بانک کشور ها کار می کند، طی سال جاری میلادی لقب بهترین بانک افغانستان را در کشور برای بانک بین المللی افغانستان اعطاء نمود. در سال جاری از ۱۴۹ کشور جهان، بانک های مختلف به حیث بهترین بانک های کشور های شان شناخته شد و بانک بین المللی افغانستان در سال ۲۰۱۲ بحیث اولین و بهترین بانک در سطح افغانستان شناخته شد.

معیار های بهترین بانک شدن نزد نشریه The Banker فایننشیل تایمز، پیروی از اصول دقیق بانکداری، استوار بودن رابطه بین سهامداران، منجمنت و هیئت مدیره مطابق اصول و معیار های بانکداری، عیار بودن هسته این بانک مطابق اصول و معیار بانکداری، چگونگی کمیته ها و تشکیلات لازم برای پیشبرد کار ها، همچنان بخشهای دیگر بانکداری مبارزه علیه تطهیر پول، تطبیق شاخص های قبول شده بانکی جهان، ارتباط سرمایه با مفاد و غیره می باشد که همه باعث می شود تا یک بانک منحیث بهترین بانک نزد ین نشریه شناخته شود. نشریه The Banker ناظر عملکرد بانک ها است که آنها به چی میزان از اصول بانکداری پیروی نموده و تا چی اندازه این بانک در برابر سهم داران خود مطابق قانون احساس مسوولیت نموده است.

در طول تاریخ کدام بانک دیگر افغانستان درین معیار نامزد نشده بود، بانک بین المللی افغانستان اولین بانک افغانستان است که در سال جاری درین مقام پیشنهاد و لقب بهترین بانک را از آن خود می نماید، فایننشیل تایمز نشریه The Banker ارقامی

بازار

موندنه

مهمه نه ده چې بازارموندنه څه ډول تعریف کړو، بلکې مهمه دا ده چې پوه شو په ننۍ نوې نړۍ کې بې له بازارموندنې اقتصادي فعالیت ته پرمختګ ورکولی شو که نه؟ او بیا مهمه دا چې بازارموندنه یوازې تبلیغات نه دي، بازار موندنه؛ مناسب بازار ته د مناسب محصول یا مناسب خدمت وړاندې کول دي.

بازار موندنه په ټولو سوداګریو، کسبونو او کارونو پورې اړه لري، خو تر اوسه په سمه توګه نه ده پېژندل شوې او په تبلیغاتو او خرڅلاو کې تېروتنه کېږي. د بیلګې په توګه چې وایی که یو پیروونکی د یو پلورنکې له مغازه خفه راووځی نو دا د پنځویشو نورو کسانو او څخه یا د نور پیروونکې مخنیوی کوی چې له دغې مغازې څخه سودا وانخلي او که همدغه کس له مغازې څخه خوشحاله راشي نو پینځه نور پیروونکي هم دی ته اړباسي چې له همدغه مغازې څخه سودا واخلي.

بازار موندنه څه شی دی؟

بازار موندنه د پیروونکو او بازار په اړه یو بحث دی. یو شرکت د دې لپاره چې بریالی واوسي، خپلې موخې باید د پیروونکو د هیلو او د بازار له اړتیاوو سره سمې برابرې کړي. سربېره پر دې بازار موندنه د مدیریت یو توکی دی. ګله بازار موندنه له نوښتي محصولاتو، د بروشورنو شتوالی، اینټرنېټ شتوالی، د پیروونکو لپاره ځانګړو مجلو، د یوه عامه او یا یوه ساده او اسان ژبه استعمالول په خپل اعلانونه کې، خبري پروګرامونه او مناسبو بیو څخه ده.

د یوه شرکت د پېژندنې لپاره لازمه ده د شرکت د ټولو ځانګړو موخې، محصول، خپرونې او کړنې یو له بل سره په همغږۍ کې وي. کله چې دا ټول برابر شي، نو تل باید په صحنه کې واوسئ. په یاد مو وي چې په پیل کې یوازې خپرونې کافي نه دي، حالات تل د بدلون په حال کې دي او نه شو کولای یوازې د شرکت پر تبلیغاتو تکیه وکړو، هغه څه چې ډېر مهم دي د دغو ټکو درک دی: د ټولنې پلانونه، خو دا ټولنیز پلانونه څه دي؟ شرکتونه پلانونو او ستراتیژیو ته اړتیا لري چې د هغې د توپیر ټکي نورو ته وښايي.

روشان احمد نادر

د ټولې سیاست د بهرني سکټور ځانگړی شنونکی

مسوولیتونه هم ځانگړي کړو، یعنې دا روښانه کړو چې څوک څه وخت او کوم کار ترسره کړي. د جنجال او تضاد د مخنیوي لپاره باید داسې یو کار ترسره کړو چې موخې له ستونزو سره مخ نه شي، موخې باید د باور او اندازه کېدو وړتیا ولري.

د بازار موندنې عمومي موخې:

- په بازار کې د شرکت غښتلتیا
- د پېرودونکو د رضایت پېر والی
- د شرکت د خپرې پیاوړتیا
- د شرکت د تجربې لوړتیا ■

کله چې یو شرکت په بازار کې د اړیکو د مرکز په ډول ځان ښکاره کړي، نو د اړیکو د پلان مرکز هم څه رول نه شي پیدا کولای، یوازې د یوې ستراتیژۍ چې ټولې موخې، محصولات، خپرونې او د یو شرکت مناسب نرخونه یوشان جوړ کړي او د پېرودونکي له غوښتنو سره یې سم په کار واچوي ترسو د هغوی رضایت لاس ته راوړي.

د موخو په کول گوتو

کولای شو د یو شرکت موخې په لاندې درېو پوښتنو کې راوښکارو

- څومره غواړئ چې لاسته یې راوړي؟
- څومره باید لاسته راوړئ؟
- څومره کولای شئ لاسته یې راوړئ؟

لومړۍ پوښتنه (څومره غواړئ چې لاسته یې راوړئ؟) په حقیقت کې هغه پوښتنه ده چې موخه ترې د شرکت د پروگرام جوړونې ستراتیژیکه کتنه ده، په اصل کې د کارکونکو او مدیریت هماغه ژمنې دي چې څومره غواړي.

خو دویمه پوښتنه (څومره باید لاسته راوړئ؟) دا پوښتنه د خرڅلاو او گټې د اندازې موضوع ده چې نرخ ټاکنه هم په ځان کې رانغاړي .

درېیمه پوښتنه (څومره کولای شئ لاسته یې راوړئ؟) دا پوښتنه د شرکت پټ ځواک او اړتیاوو پورې اړه لري. موخې باید روښانه او د اندازې وړ وي که د یو شرکت موخې روښانه او د اندازې وړ نه وي، نو لاسته راوړنه به ونه لري. د موخو د ټاکلو پر وخت باید

فرار سرمایه و تأثیرات آن

بر اقتصاد افغانستان

ولی الله روحی

تحلیلگر ارشد سکتور خارجی سیاست پولی

فرار سرمایه می تواند علت های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و غیره داشته باشد، ولی اکثراً از بی ثباتی در یک جامعه منشاء می گیرد.

عوامل اقتصادی فرار سرمایه:

۱- بلند رفتن نرخ اسعار: یکی از عناصر اصلی و اساسی فرار سرمایه بوده که اقتصاددانان و عوام به آن اتفاق نظر دارند، افزایش نرخ اسعار در مقابل پول داخلی در کشورهای عقب مانده و پذیر است. در چنین شرایط ساکنین داخلی ثروت و دارایی های خویش را جهت جلوگیری از ضرر اصل سرمایه به اسعار تبدیل می نمایند.

فرار سرمایه اصلاً یک اصطلاح اقتصادی است که بیرون رفت سرمایه را از یک اقتصاد خاص شرح میدهد و نمایانگر خطر عظیم به ملت یک کشور می باشد. پدیده فرار سرمایه به هر علت که صورت میگیرد اثرات بلند مدت و کوتاه مدت بالای متغیرهای کلان اقتصادی در یک کشور وارد مینماید که این پدیده اکثراً در کشورهای عقب مانده و کشورهای در حال توسعه زیاده تر به مشاهده میرسد، در صورتیکه در کشورهای در حال توسعه و توسعه نیافته سیاست های درست و معقول از طرف دولت جهت کنترل فرار سرمایه اتخاذ نگردد وضعیت متغیرهای اقتصادی بیشتر خرابتر گردیده و دولت را جهت رسیدن به اهداف مورد نظر خویش به مشکلات و معضلات مختلف مواجه میسازد.

اصطلاح فرار سرمایه از صادر نمودن سرمایه متفاوت است. فرار سرمایه (انتقال غیر قانونی سرمایه به بیرون از کشور است که در حسابات ملی درج نگردیده و بدون ثبت باقی می ماند). ولی صدور سرمایه (عبارت از انتقال مشروع (قانونی) سرمایه به خارج است که از نگاه شرایط قانونی موجب قبول میباشد). صدور سرمایه خطری به اقتصاد ملی نداشته و یک پدیده نورمال اقتصادی می باشد و در کشور باعث بلند بردن رشد اقتصادی و گسترش استخدام میشود. افزایش شدید در جریان خروج سرمایه تأثیرات زیاد اقتصادی در یک کشور وارد می نماید، که افزایش نرخ اسعار خارجی، ازدیاد تورم پولی (انفلاسیون)، افزایش نرخ بهره، کاهش سرمایه گذاری، کاهش رشد اقتصادی، کاهش درآمد مالیاتی دولت، افزایش بدهی های دولت، ایجاد کسر در بیلانس تادیات و... از جمله اثرات منفی بلند مدت و کوتاه مدت فرار سرمایه می باشد.

دولت را با بحران‌ات اقتصادی در کشور مواجه سازد و از طرف دیگر عدم دسترسی به سرمایه کافی، تکنالوژی و تولید جهت حمایت تأمین نیازهای لازمی معیشت ممکن نتواند تسهیلات درست و مناسب را برای همشهريان ارائه داشته و کشور خود را از فقر و بیچارگی نجات دهد و یا بطور کامل از فرار سرمایه جلوگیری نماید، ولی بعضی اقدامات موجود است که دولت را قادر می سازد تا با استفاد از آنها تا حدی از فرار سرمایه بکاهد، مانند ایجاد اطمینان در اقتصاد ملی، اتخاذ پالیسی های دقیق و صحیح داخلی جهت حمایت از سرمایه گذاری، کنترل نرخ اسعار، تضمین مالکیت های فردی و غیره که با انجام چنین اقدامات و ایجاد فضای درست از طرف دولت نه تنها سرمایه گذاران داخلی تمایل به سرمایه گذاری بیشتر در داخل پیدا میکنند بلکه دارندگان سرمایه های خارجی نیز با علاقه و تمایل هر چه بیشتر در داخل سرمایه گذاری می نمایند که افزایش سرمایه گذاری های داخلی، زمینه اشتغال، رشد تولید ناخالص داخلی و تقویت اقتصاد ملی را نیز در پی خواهد داشت. ■

۲- کسر مالی: کسر مالی عامل دیگر فرار سرمایه در کشورهای عقب مانده و کشورهای در حال توسعه بوده، زیرا اگر دولت کسر مالی خویش را با استفاده از نشر پول داخلی تمویل نماید، در چنین شرایط فشارهای انفلاسیوني ممکن در اقتصاد بوقوع بپیوندد و مردم جهت بر طرف نمودن ضرر از ناحیه کاهش ارزش پول داخلی به خریداری پول های خارجی انداخته که نتیجه آن همانا فرار سرمایه از کشور می باشد.

۳- خطر سرمایه گذاری: عامل دیگر ریسک که سبب فرار سرمایه در کشورهای در حال پیشرفت و کشورهای عقب مانده می گردد، زیرا کشورهای که دارای عدم سیستم ثابت سیاسی و اقتصادی میباشند، از اینرو خطر سرمایه گذاری در این کشورها نهایت زیاد به مشاهده میرسد، که چنین خطرات سبب میگردد تا مردم پول های خویش را به ملاک دیگر که دارای ثبات سیاسی و اقتصادی و محفوظ اند انتقال نمایند.

۴- افزایش نرخ انفلاسیون: انفلاسیون عامل دیگر است که فرار سرمایه را در این کشورها ازدیاد میبخشد. زیرا انفلاسیون ارزش پول داخلی را تقلیل میبخشد، در چنین شرایط، مردم به خریداری پولهای خارجی ادامه داده و یا سرمایه های داخلی خویش را به خارج انتقال میدهند.

۵- نرخ تکنانه: عامل دیگر است که عموماً در کشورهای عقب مانده و کشورهای در حال پیشرفت، سبب میشود تا مردم پول های خویش را به جایی سرمایه گذاری نمایند که فایده بیشتر بدست آورند.

عوامل سیاسی فرار سرمایه:

سکتور خصوصی در هر کشور حساسیت شدید در مقابل تحولات و دگرگونی های سیاسی بین المللی و داخلی دارد و حرکت سرمایه خصوصاً سرمایه های بخش خصوصی رابطه مستقیم با وضعیت سیاسی دارد.

عوامل سیاسی فرار سرمایه عبارت اند از جنگ، شورش، کودتا، بی ثباتی سیاسی و ... که باعث ایجاد عدم اطمینان محیط سرمایه گذاری داخلی گردیده که در نتیجه دارایی های خارجی نظر به دارایی های داخلی توسط ساکنین ترجیح داده میشوند.

چون سرمایه های فیزیکی و انسانی یکی از عوامل مهم و اساسی در یک کشور بشمار میروند و رول حیاتی را در مراحل مختلف تولید و پیشرفت بازی میکنند، کمبود این عوامل در کشورها باعث کندی فعالیت های اقتصادی شده و میتواند مانع رشد و توسعه فعالیت های اقتصادی گردد.

کشور عزیز ما افغانستان که در طول چند دهه گذشته بحران‌ات سیاسی و اقتصادی طویل المدت را پیمود؛ در آن زمان در جمله کشورهای محسوب می گردید که ساکنین آن در پایینترین سطح زندگی قرار داشتند و به مشکلات (فرار سرمایه) مواجه بودند که این همه مشکلات ساکنین کشور را به کشمکش های بزرگ روبرو نموده و نیز به دولت مشکلاتی را بار آورده بود که دولت نمی توانست تا فعالیت های اقتصادی را مستحکم، مشکلات اقتصادی برطرف و ثبات اقتصادی را در کشور به میان آورد. چون اقتصاد افغانستان در حال حاضر نیز از یک طرف وابسته به اقتصادی وارداتی بوده که اندکی تغییر در پالیسی ها و روابط کشور های که با افغانستان داد و ستد دارند ممکن مردم و

نگاهی بر روند تحولات اقتصادی جهان

دسامبر ۲۰۱۲

عبدالمتین غفوری پژوهشگر اقتصادی در د افغانستان بانک

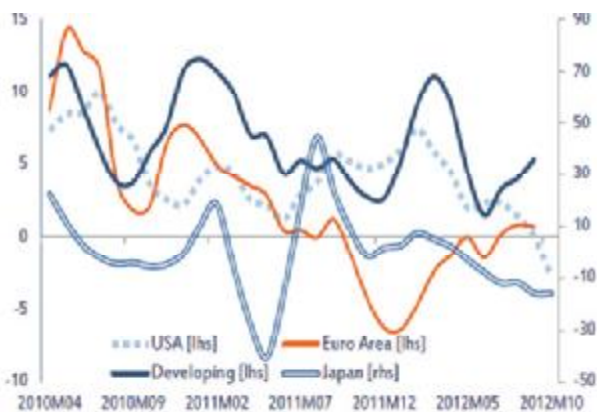
تحولات اقتصادی در امریکا تقریباً در هم‌ریخته به نظر می‌رسد. از یکطرف تولیدات صنعتی این کشور حدود ۲.۷ فیصد در ماه اکتوبر تنزیل نموده که شاید بخاطر اختلالات ایجاد شده از اثر طوفان شنی یا (Hurricane Sandy) بوده باشد اما از جانب دیگر با وجود نگرانی‌ها در مورد پرتگاه مالی (fiscal cliff) در این کشور علایمی وجود دارند که نشان دهنده بهبود وضع

فعالیت‌های اقتصادی کشورهای روبه انکشاف طی ماه دسامبر در حال تقویت بوده اما در میان کشورهای پر درآمد ضعیف به نظر می‌رسد. آمارها نشان می‌دهند که افزایش دوره‌یی در فعالیت‌های اقتصادی کشورهای روبه انکشاف نسبت به کشورهای پر درآمد بیشتر در حال شتاب بوده است. از یکطرف کاهش اخیر در نرخ بهره و از طرفی محرک‌های مالی در بعضی از کشورهای روبه انکشاف سبب شد تا تولیدات صنعتی این کشورها در ربع دوم ۲۰۱۲ از ۴ فیصد به ۵.۴ فیصد در ربع متعاقب آن افزایش نماید. بالآخر تحولات مطلوب فوق تولیدات ناخالص داخلی (GDP) کشورهای روبه انکشاف به اندازه ۴.۲ فیصد در ربع سوم ۲۰۱۲ افزایش یافته است. این در حالیست که شاخص‌های تمایل به کار و بار یا (business sentiment indicators) چنین نشان می‌دهد که این روند فزاینده در فعالیت‌های اقتصادی کشورهای رو به انکشاف تا ربع چهارم نیز ادامه خواهد داشت.

چنانچه در فوق نیز تذکر رفت فعالیت‌های اقتصادی در کشورهای پر درآمد جهان ضعیف بوده است. منجمه می‌توان از تولیدات صنعتی جاپان نام برد که در ماه اکتوبر تقریباً ۱۶ فیصد کاهش نموده است. هر چند آمار مجموعی از تولیدات صنعتی منطقه یورو در ماه اکتوبر در دسترس نیست ولی کاهش در تولیدات صنعتی آلمان به اندازه ۵.۶ فیصد در ماه متذکره روی کاهش تولیدات صنعتی این حوزه بی‌تأثیر نخواهد بود. از سوی دیگر،

تولیدات صنعتی جهان

(فیصدی تغییرات - سه ماه جاری با سه ماه قبلی هر دوره)

منبع: گزارش ماه دسامبر بانک جهانی

اقتصادی در این کشور می‌باشد. ازجمله می‌توان از افزایش تمایل به کار و بار، بهبود بازار مسکن، فروش رو به رشد عراده جات و کاهش سطح بیکاری که از ۷.۹ فیصد در ماه اکتوبر به ۷.۷ فیصد در ماه نومبر کاهش نموده است، نام برد.

رشد تولیدات صنعتی کشورهای پردرآمد

منبع: گزارش ماه دسامبر بانک جهانی

از سوی دیگر، فعالیتهای صنعتی در کشورهای روبه انکشاف منجمله کشورهای شرق آسیا و اقیانوسیه بویژه در چین روبه افزایش بوده است. اما این شاخص در اروپا و آسیای مرکزی (ECA) بخاطر عملکرد ضعیف اقتصادهای روسیه و ترکیه سیر نزولی را بخود اختیار نموده است. چنانچه هردو اقتصاد به اندازه ای ۳.۷ فیصد در ماه اکتوبر انقباض نموده اند.

رشد تولیدات صنعتی برخی از کشورهای جهان

(فیصدی تغییرات - سه ماه جاری با سه ماه قبلی هر دوره)

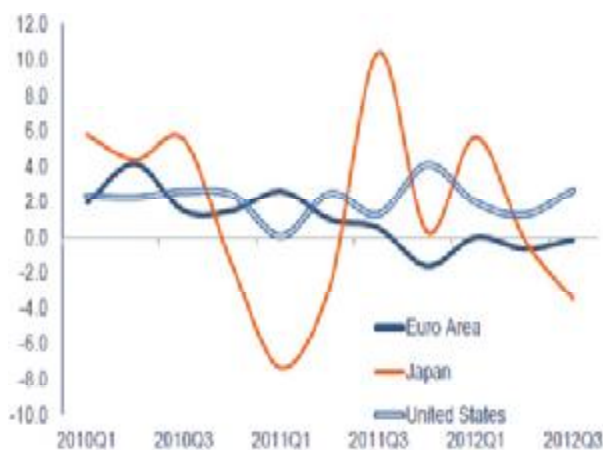
منبع: گزارش ماه دسامبر بانک جهانی

جریان تجارت جهانی بدنبال تنش های مالی در ماه می ۲۰۱۲ تا ماه سپتامبر روبه نزول بوده است. با اینحال، آمارهای ماه سپتامبر نشان میدهد که واردات کشورهای روبه انکشاف در حال افزایش بوده اما واردات کشورهای پردرآمد به صورت بسیار ناچیز روبه کاهش نهاده است. چنین انتظار میرود که با درنظرداشت پیشرفتهای نسبتاً خوب در تولیدات صنعتی جریان تجارت جهانی نیز تا آخر همین سال بهبود یابد.

پس از چند ماه شتاب منفی در فعالیت های اقتصادی بالاثر مشکلات در بازارهای مالی جهان سیر رشد اقتصادی کشورهای پردرآمد به استثنای جاپان بصورت بطی در حال صعود می باشد. چنانچه تولید ناخالص داخلی ایالات متحده امریکا از ۱.۳ فیصد (رشد سالانه) در ربع دوم به ۲.۷ فیصد طی ربع سوم ۲۰۱۲ رشد نموده است. به همین ترتیب، رشد منفی اقتصادی در منطقه یورو از ۰.۷ فیصد در ربع دوم به ۰.۲ فیصد در ربع بعدی آن کاهش یافته است. برعکس، اقتصاد جاپان از جهت کاهش تقاضای داخلی و کسر صادراتش به چین حدود ۳.۵ فیصد در ربع سوم انقباض نموده است. تولیدات صنعتی کشورهای پردرآمد بطور قابل ملاحظه ای کاهش را نشان میدهد. چنانچه حجم مجموعی تولیدات صنعتی این گروه کشورها طی سه ماه تا ماه اکتوبر ۵.۵ فیصد کاهش نموده که بیانگر کارکرد ضعیف این کشورها بوده است طوریکه تولیدات صنعتی شان بالترتیب منطقه یورو (۴ فیصد)، امریکا (۲.۷ فیصد) و جاپان (۱۵.۹ فیصد) کاهش نموده اند.

گراف های زیر رشد تولیدات ناخالص داخلی و صنعتی کشورهای پردرآمد جهان را که در آن هر ربع با ربع قبلی اش مقایسه شده و به فیصدی تغییرات سالانه سنجش گردیده اند، به نمایش میگذارند:

رشد GDP کشورهای پردرآمد

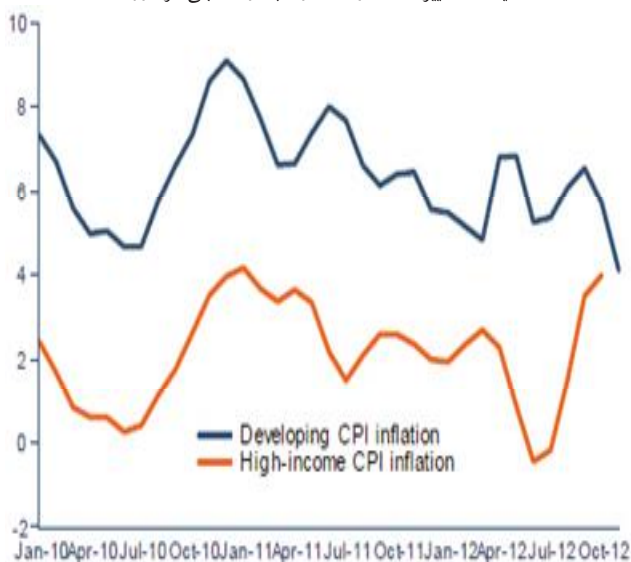

منبع: گزارش ماه دسامبر بانک جهانی

صعود بوده است. صادرات منطقه یورو برای سه ماه متوالی رشد نموده است. چنانچه در ماه سپتامبر ۳.۶ فیصد رشد را ثبت نموده است که علت آن تقاضای کشورهای روبه انکشاف خوانده شده است. برعکس، صادرات جاپان در چهار ماه پی در پی کاهش یافته چنانچه در ماه نوامبر این شاخص کاهش ۱۳.۳ فیصد را نشان میدهد.

بر بنیاد آخرین آمار منتشر شده از جانب بانک جهانی، میزان تورم جهانی از ۳.۶ فیصد در ماه سپتامبر ۲۰۱۲ به ۳.۴ فیصد در ماه اکتوبر کاهش نموده است. شتاب تورم جهانی در ماه نوامبر به دنبال رکود فعالیتهای اقتصادی جهان و کاهش قیمت حبوبات بویژه در کشورهای اروپا، آسیای مرکزی و امریکای لاتین سیر نزولی را بخود اختیار نموده است. ■

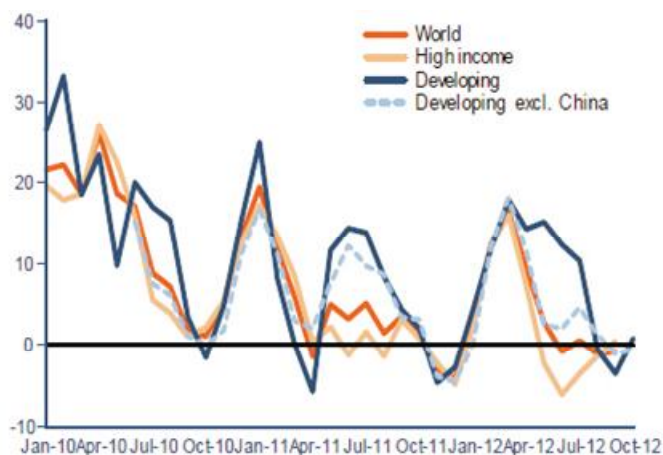
میزان تورم در کشورهای رو به انکشاف و پر درآمد
(فیصدی تغییرات - دو ماه جاری با دو ماه قبلی هر دوره)

منبع: گزارش ماه دسامبر بانک جهانی

حجم صادرات جهان

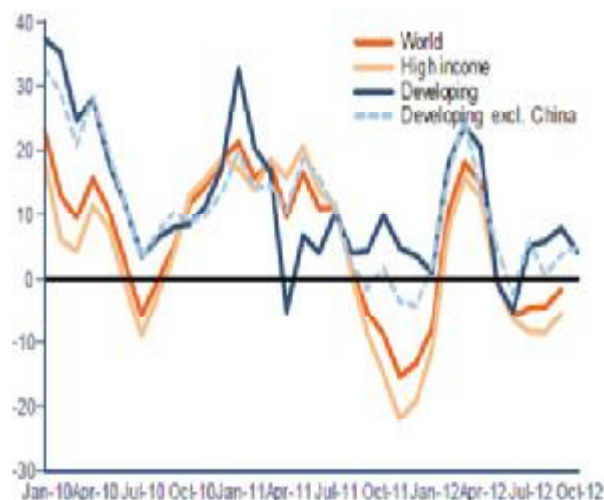
(فیصدی تغییرات - سه ماه جاری با سه ماه قبلی هر دوره)

منبع: گزارش ماه دسامبر بانک جهانی

حجم واردات جهان

(فیصدی تغییرات - سه ماه جاری با سه ماه قبلی هر دوره)

منبع: گزارش ماه دسامبر بانک جهانی

از جانب دیگر، هر چند صادرات کشورهای رو به انکشاف طی ربع دوم ۲۰۱۲ چندان تحت تأثیر روند کند پیشرفتهای اقتصادی جهان قرار نگرفت ولی در ربع سوم کاهش یافته است. با این همه، آمارهای موجود از ماه اکتوبر نشان میدهد که رشد صادرات در این گروه از کشورها (از جمله هند، چین و برازیل) دوباره رو به

چگونگی

اقتصاد سیاسی

انعکاس متقابل فعالیت ها در بخش اقتصاد بین المللی و رابطه آن تا دهه هفتاد در بروز حوادث مانند تحریم نفتی سال های ۱۹۷۰، بحران بدهی های جهان سوم، سقوط رژیم های کمونیستی، ظهور کشور های جدید صنعتی، گسترش اتحادیه اروپا، بحران مالی مکزیکو و ... مسایل اقتصاد سیاسی را افزایش داده و مطالعه فکتور ها و عوامل تأثیر گذار اقتصادی بر روابط جهانی بر اقتصاد سیاسی بین المللی را ایجاد می کند. در حال حاضر زمینه های پنج گروه از مسایل اقتصاد سیاسی بین المللی را مورد بحث قرار میدهند.

باید گفت که تجارت یکی از مهم ترین بحث های مربوط به تحلیل اقتصاد سیاسی بین المللی است یعنی تجارت بازتابی بین رابطه دولت و بازار است. تجارت در دهه هشتاد و نود قرن گذشته از طریق پروسه همگرایی اقتصاد منطقوی، ابزاری برای تحقق منافع آن گردید و پس از جهانی شدن تکنالوژی اطلاعات، تجارت در مورد حقوق مالکیت معنوی منحيث یکی از مباحث مهم اقتصاد سیاسی بین المللی جاگزين گردید. مالیه بین المللی میتواند بحث دوم در اقتصاد سیاسی جهانی باشد. درین بخش موضوعاتی از قبیل سیستم های

اقتصاد سیاسی تجربه و تحلیل رابطه بین بازار و دولت است که وابستگی بین اقتصاد و سیاست را توضیح میدارد و در جهت محدودیت و کمبودی های این وابستگی فعالیت میدارد. گفته میتوانیم اقتصاد سیاسی بین المللی موضوعاتی را از قبیل سیاست های اقتصادی، ارزی و تجاری بین المللی مورد بحث قرار میدهد.

در اقتصاد سیاسی بین المللی، نتایج فعالیت های مربوط به روابط اقتصادی بین المللی در پرتو نظریات سیاسی، اقتصادی مورد تحلیل قرار گرفته و سیاست های اقتصادی خارجی را از دید علوم سیاسی دنبال می کند. پس اقتصاد سیاسی رابطه بین دولت و بازار را در بر میگیرد. روابط متقابل بین دولت و بازار قدرت و رفاه میباشد. برخی از اقتصاد دانان، اقتصاد سیاسی بین المللی را مجموعی از مسایل مربوط مباحث اقتصاد سیاسی میدانند و می نویسند که اقتصاد سیاسی بین المللی عبارت از بررسی ابعاد سیاسی تجارت بین المللی، مالیه بین المللی، روابط شرکت های چند ملیتی می باشد. میتوان گفت اقتصاد سیاسی بین المللی به جز از روابط متقابل اقتصاد بین المللی و سیاست بین المللی دیگری نیست. حجم تجارت، جریان های سیاست پولی و فعالیت های سیاسی را تحت تأثیر قرار میدهند.

تعیین نرخ ارز، جریان سرمایه های بین المللی، بدهی های جهانی و نهادی مالی بین المللی مثل بانک جهانی، صندوق بین المللی پول و بحث بعدی مالی بین المللی در مقایسه با تجارت بین المللی میباشد. نظریات ثبات هژمونی یا پر قدرت و مسلط جهانی نیز بعد از جنگ

سرد تا اندازه توجیه همه را بخود جلب نمود. هژمونی عبارت است از یک قدرتمند و غنی که کالا های عمومی مورد نیاز سیستم بین المللی را می تواند تأمین کند. چنانچه قدرت های برتر جهان در گذشته سیستم اقتصادی و سیاسی جهان را سازماندهی می کردند. کالا های عمومی مورد نیاز را تولید و به اختیار ضرورتمندان قرار میدادند مانند: هالند سالهای ۱۶۲۰ تا ۱۶۲۷، انگلستان سال ۱۸۱۵ تا ۱۸۳۷ بصورت یک کشور قدرتمند عمل میکردند و فعلاً ایالات متحده امریکا را بر اساس همین نظریات قدرتمند و مسلط خوانده میتوانیم. باید گفت که اگر این قدرت ها سقوط کنند تمام نظام بین المللی بی نظم میشود عرضه کالا های عمومی قطع و صلح جهانی تهدید خواهد شد. مانند سقوط بریتانیا در قرن نوزدهم و جنگ اول جهانی، سقوط اتحاد جماهیر شوروی و ... نام برد. جغرافیای محدوده اقتصاد سیاسی بین المللی بدلیل موجودیت تجارت بین المللی و انتقادات سرمایه از جغرافیایی سیاسی وسیع تر میباشد. موضوع جهانی شدن اقتصاد سیاسی بحث گسترش تولید و سرمایه و همچنین تأثیر آن بر بازار بین المللی میباشد که این مطلب هم بحثی است در مسایل اقتصاد سیاسی که شامل ابعاد جهانی شدن فرهنگ، سیاست، تجارت، تکنالوژی، محیط زیست، مهاجرت و ... نیز می گردد. گفته میتوانیم که روند جهانی شدن زمینه های جدیدی را در روابط اقتصادی و اجتماعی بین کشور ها بوجود آورده است. * در رابطه به شرکت های چند ملیتی: این نوع شرکت ها حدود فعالیت شان از سرحدات جغرافیای سیاسی کشوری که در آن ثبت و راجستر است خارج میشود و

شعبات و نمایندگی های در رابطه به تولید، توزیع و فروش کالا ها خدمات در بیرون از مرز ها ایجاد میکنند. این شرکت ها انواع مختلف دارند که در کشور های توسعه یافته و در کشور های رو به انکشاف فعالیت می کنند. این شرکت ها با وجود رقابت و اختلافات دارای خصلت های مشترک هستند و بصورت گسترده فعالیت می نمایند که حتی عواید آنها میتواند در برخی موارد با تولید ناخالص ملی برخی از کشور های صنعتی یا چندین کشور در حال توسعه مقایسه گردد. این کشور ها در خروج ارز از کشور های میزبان نقش عمده دارد و با استفاده از امکانات مالی و پولی حتی در ابعاد سیاسی و اجتماعی کشور ها مداخله می کنند و کشور های میزبان را تحت تأثیر قرار داده تا آنجا که منجر به تعویض حکومت می شوند.

ایجاد دفاتر و نمایندگی های شرکت های چند ملیتی روی دلایل ذیل در خارج از کشور صورت میگیرد.

جغرافیای محدوده اقتصاد سیاسی بین المللی بدلیل موجودیت تجارت بین المللی و انتقادات سرمایه از جغرافیایی سیاسی وسیع تر میباشد. موضوع جهانی شدن اقتصاد سیاسی بحث گسترش تولید و سرمایه و همچنین تأثیر آن بر بازار بین المللی میباشد که این مطلب هم بحثی است در مسایل اقتصاد سیاسی که شامل ابعاد جهانی شدن فرهنگ، سیاست، تجارت، تکنالوژی، محیط زیست، مهاجرت و ... نیز می گردد. گفته میتوانیم که روند جهانی شدن زمینه های جدیدی را در روابط اقتصادی و اجتماعی بین کشور ها بوجود آورده است.

* در رابطه به شرکت های چند ملیتی: این نوع شرکت ها حدود فعالیت شان از سرحدات جغرافیای سیاسی کشوری که در آن ثبت و راجستر است خارج میشود و

شعبات و نمایندگی های در رابطه به تولید، توزیع و فروش کالا ها خدمات در بیرون از مرز ها ایجاد میکنند. این شرکت ها انواع مختلف دارند که در کشور های توسعه یافته و در کشور های رو به انکشاف فعالیت می کنند. این شرکت ها با وجود رقابت و اختلافات دارای خصلت های مشترک هستند و بصورت گسترده فعالیت می نمایند که حتی عواید آنها میتواند در برخی موارد با تولید ناخالص ملی برخی از کشور های صنعتی یا چندین کشور در حال توسعه مقایسه گردد. این کشور ها در خروج ارز از کشور های میزبان نقش عمده دارد و با استفاده از امکانات مالی و پولی حتی در ابعاد سیاسی و اجتماعی کشور ها مداخله می کنند و کشور های میزبان را تحت تأثیر قرار داده تا آنجا که منجر به تعویض حکومت می شوند.

ایجاد دفاتر و نمایندگی های شرکت های چند ملیتی روی دلایل ذیل در خارج از کشور صورت میگیرد.

بصورت مرحله بعدی بالا تر از همگرایی است که تمام نقایص گمرکی و محدودیت های تجاری در چارچوب اتحادیه گمرکی بصورت مرحله یی از بین می رود و سیاست های گمرکی درین مرحله از روند همگرایی در مقابل کشورهای سومی تعدیل شده در نهایت یک سیاست گمرکی واحد اتخاذ میشود. اتحادیه گمرکی منطقه یی، مرحله قبل از اتحادیه اقتصادی به شمار می رود. اتحادیه اقتصادی عبارت است از: اتحادی از کشورهای مستقل که بصورت یک واحد اقتصادی تشکیل شده و یک مارکیت داخلی واحد بین خود ایجاد کنند. کشورهای عضو اتحادیه، بین سیاست های اقتصادی و سیاست خارجی خود هماهنگی بوجود آوردند. تعدادی اقتصاد دانان به این باوراند که مرحله دیگر همگرایی ساختار مقرراتی مافوق ملی میباشد مانند: اتحادیه اروپا (اتحادیه اروپا همه این مراحل را پشت سر گذاشته است که بالاخره به یک اتحادیه مکمل رسیده است. البته با سپری نمودن هر مرحله به تعداد کشورهای عضو آن افزوده می شود.

به یاد داشته باشیم که تحقق این مرحله از روند همگرایی بخاطر از دست دادن خود مختاری ملی در مقایسه با سایر مراحل همگرایی، پیچیده تر میباشد. ■

بایانی

ماخذ: مبانی علم اقتصاد نوشته داکتر طهماسب معتمد

دولشاهی

<http://fa.wikipedia.org>

www.eghtesad-irib.blogfa.com

<http://eco.sbu.ac.ir>

- استفاده از انرژی با قیمت پایین
- استفاده از نیروی کار زیاد و قیمت پایین
- فرار از پرداخت مالیات در کشور خود یعنی کشوری که در آن راجستر میباشد.
- فرار از پرداخت محصولات گمرک در کشور میزبان
- به دست آوردن ارز
- بدست گرفتن بازار منطقه
- بیرون راندن رقبای بازار
باید گفت که یک جانبه گرایی، دو جانبه گرایی، همه جانبه گرایی و همگرایی از مفاهیم اقتصاد سیاسی بین المللی میباشد.

* یک جانبه گرایی مفهومی است که با سیاست های یک جانبه تجاری یک کشور ارتباط پیدا می کند. وقتی آزاد سازی یک جانبه تجاری گفته می توانیم که آن کشور بدون اینکه این امر را با سایر کشور ها هم آهنگ سازد بطور بک جانبه، کلیه موانع تجاری خود را از میان می بردارد یعنی مستقلانه تصمیم می گیرند و عمل میکنند طوریکه عمل کرد سیاست تجاری انگلستان در قرن نوزدهم یک جانبه گرایی بود. نوع دیگری آن یک جانبه گرایی تهاجمی است. معمولاً کشورهاییکه سیاست نا عادلانه و نا درست تجاری را اختیار میکنند از جانب چند کشور و یا یک کشور با محاصره اقتصادی مورد تهدید قرار میگیرد تا متوجه سیاست های تجاری خود گردد.

* دو جانبه گرایی از ایجاد موافقت نامه های پرداخت دو جانبه تجاری تحقق پیدا میکند که موافقت نامه های تجاری دو جانبه و یا چند جانبه در تنظیم روابط تجاری بین المللی نقش مهم تری را بازی میکند. این روند در اواخر جنگ دوم جهانی تنظیم کننده اغلب روابط تجاری بین المللی بود.

* چند جانبه گرایی به سیستم چند جانبه از موافقت نامه ها تجاری و پرداخت گفته میشود.

* در مورد همگرایی اقتصاد دانان میگویند: که سیاست های اقتصادی بین المللی به روندی اطلاق میشود که از طریق آن دو یا چند واحد اقتصاد ملی به یک ساختار سیاسی و اقتصادی جدید تبدیل میشوند. روند همگرایی در بر گیرنده مراحل مختلف و متعددی است (منطقه تجارت آزاد) نواقص گمرکی و محدودیت های تجاری در منطقه آزاد بصورت مرحله یی بین کشورهای کاهش پیدا میکند ولی در نهایت هر کشور عضو، دارای سیاست های مستقل تجاری خود میباشد (اتحادیه گمرکی) و مرحله بعدی بالاتر از همگرایی است که تمام نقایص گمرکی و محدودیت های تجاری در چارچوب اتحادیه گمرکی

په افغانستان کې اقتصادي پر مختگونو ته یوه کتنه

ډالرو (یو ملیارد افغانیو) په ارزښت وړیا مرستو سره د کابل نړیوال هوایی ډگر د الوتکو تم ځای ورغول شو چې دا تم ځای د ۲۶ الوتکو څخه ۳۲ الوتکو ته زیات شو او په ۲۰۱۳ میلادی کال کې د دې پروژه د بشپړیدو څخه وروسته د الوتو او کښیناستو میزان به ۵۰ سلنه زیاتوالی وکړي.

د کابل ختیځ او لویدیځ حلقوي سړکونو او د عامو سړکونو د بیا رغونې پروژه به د ۵.۲ جاپاني ین په وړیا مرستې چې له ۲۸ ملیونو امریکایی ډالرو او ۴ ملیارده افغانیو سره برابرېږي د کابل په ښار کې پلي کیږي. د کابل پوهنتون د بیا رغونې او پراختیا پروژه به د ۶۶۸ ملیونه جاپاني ین په وړیا مرستې او هم به د اوبو لگولو د کوچنیو سیستمونو د پرمختګ پروژه د ۶۹۴ ملیونه جاپاني ین په وړیا مرستې چې ۷.۸ ملیونه امریکایی ډالر او ۳۹۰ ملیونه افغانیو سره برابرېږي په نږدې راتلونکې کې پلي شي.

په ختیځ زون کې د (USAID) موسسې له خوا په ۳۰۰ هکتاره ځمکه کې باغونه جوړ شوي چې اوس مهال د بټوالی په برخه کې ډیره ښه پانګه اچونه لري، ختیځ زون اوس د هر ډول مېوو لکه د ستروس مېوو (نارنج، مالټې، لیمو) غوښنو مېوو (ناک، مڼه، بهي) سخت زړي مېوو (آلوچه، زردآلو، شفتالو) او داسې نور لکه ام، کیله،

شاوخوا پنځوس کاله پخوا د ننگرهار ولایت د جلال آباد ښار په شمال لویدیځه برخه کې ستره پروژه د درونټې له سیمې څخه تر بټي کوټ ولسوالۍ پورې د اویا کیلو مترو اوږدوالي په اندازه رغول شوي وه، چې ۷۰۰۰۰ جریبه کرنیزه ځمکه هم پرې آباءه وه، په دغه کانال کې تر اتو زرو تنو مسلکي کارکونکي او عام وګړي په کار بوخت وو، خو اوس مهال تر شپیتو سلنه برخه یې ویجاړ شوې ده، چې سړکال یو ځل بیا روسانو غواړی چې دا پروژه بیا ورغوي. که په اوسنې حالت کې دغه پروژه ورغول شي، له یوې خوا به د حکومت عواید لوړ شي او له بلې خوا به شاوخوا ۴۰۰۰ تنه په کار وګمارل شي، ځکه چې دغه کانال کرنیز، مالدارۍ فارمونه او د زیتونو فابریکه لري.

اوس مهال د ننگرهار نساجی فابریکه د نخي ټوکرو، لونګیو، جان پاکونو، کمپلو، او شالونو په اوبدلو کې ډیر ښه شهرت لری که دا ټولې لاسي دستګاوې په برښنايي دستګاوو بدلې شي تولیدات به شهرت پیدا کړي او د ظرفیت کچه به یې څو ځله زیاته شي او د تولیداتو د کیفیت له ښه کیدو سره به دغه تولیدات ولایتی او ملي بازارونو سره ونښلوی، همدا راز په ننگرهار کې د زعفرانو کرل د دې ولایت اقتصاد لپاره مهم ګام بلل کیږي.

سړ کال د ۱.۹۶ ملیارده جاپاني ین د ۲۲ ملیونه امریکایی

زړه هکتاره ځمکه پياز کرل شوي دي، په داسې حال کې چې تير کال ۲۴ زره هکتاره ځمکه کرل شوي وه. همدا رنگه د اوسپنې د ويلې کولو د دويمې فابريکې د بنسټ ډبره په هرات کې کېښودل شوه. د دې فابريکې په جوړولو سره د اوسپنې د توليد په برخه کې يو شمير افغان چارواکو او پانگه والو داسې وويل: دا کار د اوسپنې د توليد په برخه کې ځان بسنې ته د رسېدو په لار کې يو مهم گام بلل کيږي. دغه فابريکه په ۳ مياشتو کې د ۱۱ مليونه ډالرو پانگې اچونې سره جوړيږي، په دغه فابريکه کې ۱۵۰ هندي کارکونکي په کار گمارل شوي تر څو په راتلونکو دريو کلونو کې شاوخوا ۶۰۰ افغان کارگران وروزي.

د حيرتان له ښار گوتي څخه تر مزار ښار پورې دم گډۍ د ازبکستان پولي پورې د اورگاډي پټلۍ جوړه شوي چې سوداگريز مالونه له ازبکستان څخه افغانستان ته پرې ليردول کيږي اوس هڅه روانه ده تر څو ژر دا پټلۍ به د مزار شريف له نايب آباد څخه پيل تر آقيني بندر او اندخوۍ ولسوالۍ چې فارياب ولايت کې د ترکمنستان تر پولي او همدا راز د تاجکستان تر پولي پورې د آسيايي پراختيايي بانک د ۳۵۰ مليون ډالرو په مرسته وغځول شي او افغانستان به په شمال کې له دريو هېوادونو سره ونښلوي چې د دې پروژې بشپړېدلو سره به اقتصادي پراختيا رامنځته شي او د هېواد شمالي ولايتونو ته به گټه ورسوي.

په ميدان وردگو کې د ۴۰۰ جريبه ځمکې په مساحت د صنعتي پارکونو جوړېدل له اقتصادي پلوه خورا ډير ارزښت لري ځکه دا سيمه ډير استراتيژيک موقعيت لري او د هېواد له پلازمينې کابل سره په ۳۰ کيلو مترۍ کې موقعيت لري چې په کم وخت او لږۍ بېۍ سره به کابل ته مالونه ليردول کيږي. ■

ليکونکې: عبدالحفيظ شاهين

منابع

<http://www.afghanistantoday.org/>

<http://Pashto.kabul.usembassy.gov>

دنيا: ليکونکې: فرهاد نور ۱۳۹۱/۹/۱۴

<http://mfa.gov.af/ps/news/7700>

<http://www.tand.com>

غوزان، بادام او داسې نورو لپاره مناسبه هوا لري.

همدا رنگه گني چې ډيرې ترې گوره (گر) جوړيږي، سنډ چې له هغه څخه په رسي جوړېدلو کې کار اخيستل کيږي، يو شمير فاليزونه او ترکاري چې په هېواد کې ډير اړين دي لکه پياز، کچالو، بادرننگ، رومي، تور بادنجان او نوره ترکاري کرکيله، د ورېښمو صنعت دا ټول په لغمان کې د هېواد د خلکو د ضروري توکو په برابرولو او اقتصاد کې ډير اړين دي.

په قندهار ولايت کې په گڼو سيمو کې زعفران د کوکنارو د کمښت مخه نيولې ده، په ټول قندهار کې په منځني ډول هر کروندگر پر خپلو ځمکو باندې تر دوه جريبه پورې زعفران کرلي او ښه حاصلات يې ورکړي دي دا مهال په قندهار کې يو گرام زعفران له ۲۰۰ تر ۴۰۰ افغانۍ بيه لري او سربکال د قندهار دوه سوه بزگرانو ته د زعفران د کښت لپاره ۱۱ قلمه اړين توکي ورکړل شول سربيره پر دې سربکال د ۱۷/۵ مليونو ډالرو په ارزښت انار له قندهار څخه بهر ته صادر شوي دي.

په کندوز ولايت کې سربکال د هوا ښه والی او بزگرو ته د پيازو د اصلاح شويو تخمونو د وېش له امله د پيازو حاصلات ۷۰ زره ټنه ته رسيدلي دي، په داسې حال کې چې تير کال ۶۰ زره ټنه وو. سرب کال په دې ولايت کې ۲۳

مهرزاد حیدریان

تخنیکر دارای های ثابت د افغانستان بانک

اصل احتیاج در اقتصاد

انسان ها همیشه در تلاش اند تا احتیاجات خود را از راه های مختلف مرفوع ساخته و حل مطلب نمایند که یکی از این راه ها مصرف حد اقل به منظور کسب حد اکثر مفیدیت باشد که در حقیقت یک اصل اقتصادی بوده و این اصل همیشه تحت تأثیر بشر آمده است.

ما انسان ها نمی توانیم به صورت نهایی تمام احتیاجات خود را حل نمائیم بلکه باید از امکانات دست داشته و با استفاده از اتخاذ تصمیم معقول رفع احتیاج نمائیم چون گفتیم منابع محدود است و بنا بر این اتخاذ تصمیم معقول برای رفع احتیاج معین ما از رفع احتیاج دیگری صرف نظر می شود (opportunity costs) مثال اگر قیمت گوشت بلند برود مستهلک می تواند بجای گوشت از لوبیا استفاده نماید در حقیقت این یکی از پرنسب های معقول برای رفع احتیاج مستهلک است.

دانشمندان علم اقتصاد به این نظر اند که اصل احتیاج در اقتصاد باعث شده تا انسان ها یک سلسله اقدامات را برای رفع نیازمندی شان در نظر بگیرند.

پس در حقیقت اصل احتیاج در اقتصاد نه تنها انگیزه برای حل مشکلات بوده بلکه انگیزه تولیدی نیز دارد و در نتیجه گفته می توانیم ایجاد مفکوره های اقتصادی از اصل احتیاج نشأت می گیرد و انسان می تواند خود را به هدف نهایی اش که حل احتیاج است برساند. ■

انسان از بدو پیدایش به قلت و یا کمیابی منابع روبرو بوده، منابع طبعی که از جمله تحایف الهی به شمار می روند کاملاً به شکل وافر در اختیار بشر قرار ندارند.

منابع طبعی که در حقیقت نیازمندی های انسان را به شرط اینکه از آن به صورت اعظمی استفاده صورت بگیرد حل نموده و رفع احتیاج می نماید، احتیاجات بشر به دو کتگوری تقسیم بندی می شوند:

۱- احتیاجات مادی

۲- احتیاجات معنوی

اقتصاد روی اصل احتیاج استوار است به این معنا که احتیاج انگیزه فعالیت های اقتصادی است یعنی هرگاه احتیاجات وجود نمی داشت انگیزه برای فعالیت های اقتصادی نیز وجود نمی داشت و یا هم اگر منابع محدود نمی بود در کل اصل احتیاج در اقتصاد و یا اقتصاد کردن بی مفهوم می بود.

بدین ملحوظ برای اینکه احتیاجات را مرفوع ساخته باشیم باید استفاده اعظمی از این منابع محدود الهی نموده تا بیشترین مطلوبیت را کسب نمائیم.

سوال اینجاست که چگونه در مقابل این قلت منابع عکس العمل نشان بدهیم؟

ما انسان ها باید با اتخاذ و بکار بردن پلان های درست در جهت استفاده بهینه از منابع محدود احتیاجات خود را حل نمائیم.

فرمان روایی مغولان این جاده از اهمیت فراوانی برخوردار شد که به تعقیب آن به مجرد مسلط شدن ترکها درین مسیر و گسترش تجارت بحری این جاده مسدود گردید.

پرو فیسور کوزل محی الدینو، رئیس مرکز مطالعات ژئو پولیتیک پوهنتون سلاوی (روسی - تاجیکی) در مقاله نقش دولت کرپاند در سنتز فرهنگ های آسیای مرکزی می نویسد: شکل گیری راه ابریشم که بر شالوده بسیاری از جاده های کشیده شده برای بر پایی تماس های منطقه پیش از آن بوجود آمده بود مرحله کیفی تازه یی در گسترش روابط بین المللی نوع بشر ارزیابی می گردد که نقش مهمی در شکل گیری پایه های تمدن های بومی سازی نموده و کشورهای جنوب شرقی، جنوب غربی، جنوب آسیا و غرب اروپا را با هم وصل و این جاده چهار امپراطوری قدیم را باهم پیوند و در بر قراری صلح و ثبات از اقیانوس اطلس تا اقیانوس آرام نقش اساسی داشته است.

با جهانی شدن پیوند های اقتصادی بین المللی در قاره آسیا و افزایش سیل کالا های اروپایی در جنوب شرق این قاره، درین اواخر سخن از رستاخیز راه ابریشم بر سر زبان هاست، همیشه رسانه های همگانی و گروهی از رستاخیز راه ابریشم سخن می گویند، از طرف دیگر درین اواخر سیمای پروژه های همگرایی و ساختار منطقه در حال تطبیق شدن است که مهمترین آنها عبارت

برای اولین بار واژه راه ابریشم در کتاب (دولت قیصری چین) که توسط فردیناند فون ریشتهوفن آلمانی که در سال ۱۸۷۷ به چاپ رسیده بکار رفته است، این جغرافیه دان معروف تحت عنوان جاده ابریشم راه های کاروانی قاره یی که در اوایل تاریخ ترانس کانتیننتال که آسیای شرقی و دریای مدیترانه در غرب را با هم وصل میکرد ترسیم نمود، این راه کاروانی که در سده دوم قبل از میلاد گشایش یافت بخاطری به جاده ابریشم مسمی شد که ازین راه ابریشم به چین برده می شد.

در ویکیپدیا درین مورد ذکر گردیده که این راه از شهر توان مونگ در چین به ولایت کانسو می آمد و از آنجا داخل ترکستان شرقی (سینکیانگ) امروزی شده و از آنجا داخل افغانستان و بعداً به سمرقند و بخارا، مرو، سرخس، نیشاپور، گرگان، ری، قزوین، زنجان، تبریز، ایروان و سر انجام به طرابوزان که یکی از بندر های شام (دمشق) کنونی وصل می گردید.

در گذشته ها راه ابریشم نقش اساسی را در گسترش پیوند های اقتصادی و فرهنگی مانند تولید کاغذ، ابریشم، باروت، هنرهای معماری، رقص، موسیقی، هنر های تجسمی، همچنان در بخش نشر مذاهب مانند مسیحیت، بودیزم و اسلام داشته و بالاخره با آغاز فتوحات عرب ها و زوال نفوذ رومی ها از اهمیت این جاده کاسته شد، بعداً در سده های سیزدهم و چهاردهم در دوران

باز نمودن یک دالان حمل و نقل از شرق و غرب اروپا با عبور از دریای سیاه از طریق قفقاز و دریای کسپین به آسیای مرکزی به توافق رسیدند، در صورت تحقق این پروسه در طرح استراتیژی جهانگیر اروپا تثبیت گردیده تا با حمایت از استقلال سیاسی کشور های قاره آسیا و افزایش احتمال راهیابی آنها به بازار های اروپایی، افغانستان به یک نقطه تجارتي قاره یی که دربرگیرنده کل کره زمین است موقعیت خود را تثبیت مینماید.

کابل در قرون متوالی با استفاده از راه ابریشم بحیث یک مرکز تجارتي هندوستان، خراسان، یونان، روم، مصر و شام (سوریه امروزی) بوده که در حدود سه هزار سال قبل از میلاد عاچ، عطر و غیره از همین راه به هندوستان منتقل می شد، در آن زمان افغانستان در بغداد نمایندگی تجارتي داشت، مهمترین اقلام تجارتي کابل را در آن وقت هلیله کابلی، نیل اعلی، جامه های نخی و دستمال های هشت رخ تشکیل می داد که به خراسان، سند و چین برده میشد، کابل در آن زمان از نگاه داشتن هلیله و نیل دارای شهرت جهانی بود، به قول ابن حوفل سالانه به ارزش دو ملیون دینار طلایی نیل در بازار های کابل فروخته می شد.

اعراب بخاطر تسلط بر کابل بر علاوه اشاعه دین اسلام می خواستند بر این منطقه تجارتي تسلط حاصل نمایند، زیرا کابل یک مرکز عمده تجارتي بود با تمامی نقاط جهان ارتباط تجارتي داشت روی همین ملحوظ بنا بر گفته بایکوف روابط تجارتي کابل در گذشته ها به حدی وسیع بوده که کشف مسکوکات کابل شاهان در سال ۱۸۵۳ در روسیه و اروپا خود حاکی این مدعا است. ■

عبدالحفیظ شاهین

منابع:

جاده ابریشم ویکیپدیا fa.wikipedia.org

تاریخچه راه ابریشم www.eshiraz.ir

مجلات: جغرافیای تاریخی شهر های راه ابریشم www.hawzah.net

از سازمان های ایکو، سارک، شانگهای، اتحادیه اقتصادی اروآسیایی، پیمان امنیت دسته جمعی، طرح شرق نزدیک نو، شرق میانه بزرگ، پروژه آسیای مرکزی بزرگ، آسیای جنوبی بزرگ و... که این همه پروژه های بزرگ از سایبریای روسیه شروع تا شمال هند امتداد می یابد.

پروفسور داکتر فریدریک استار، رئیس مرکز تحقیق آسیای مرکزی و قفقاز پوهنتون جان هوپکینز امریکا در یکی از نوشته های خود در مارچ ۲۰۰۵ تحت عنوان همکاری در آسیای مرکزی بزرگ میان افغانستان و همسایه های آن باز تاب یافت که در آن درمورد گستره زمین معلومات مفصل ارائه نموده که در یکی از قسمت های آن از اهمیت ژئوپولیتیکی آسیای مرکزی بزرگ یاد آوری گردیده که افغانستان را بحیث هسته آن معرفی نموده است.

احیای دو باره راه ابریشم که پیوند دهنده شرق و غرب، برنامه دالان بین المللی حمل و نقل اروپا، قفقاز، آسیای میانه تحت عنوان (تراسیکا) که توسط وزیران هشت کشور اصلی سازمان دهنده تراسیکا که پنج کشور آسیای میانه و سه کشور قفقاز را در بر می گیرد در کنفرانس منعقد ماه می ۱۹۹۳ در بروکسل بخاطر

اطلاعیه د افغانستان بانک

در داد و ستد و معاملات اقتصادی تان از پذیرش اسعار خودداری کنید و به اشخاصیکه از اسعار در معاملات پولی خویش کار می گیرند بگویید که پول ملی ما نشانه از فرهنگ، تاریخ و هویت ملی ماست و ترویج آن معرف و نشانه از فرهنگ عالی افغان هاست. در معاملات تان از پول ملی تان استفاده نمایید تا پول ملی تان تقویه و هر چه بیشتر از امروز ثبات یابد. ●

BanK

Da Afghanistan Bank, Publication

Issue 67 Sixth Year, January 2013

ګرانو هېوادالو!

د افغانستان رایجې پیسې او پولي واحد افغانۍ دي، له همدې امله

د ټولو افغانانو څخه غوښتل کیږي څو په اقتصادي راکړو او ورکړو کې

له افغانیو کار واخلي.